

ጤና ሚኒስቴር - ኢትዮጵያ
MINISTRY OF HEALTH - ETHIOPIA

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ የጤና ፖሊሲ

HEALTH POLICY OF THE FEDERAL DEMOCRATIC REPUBLIC OF ETHIOPIA

ሚያዝያ 2016 ዓ.ም, አዲስ አበባ
April 2024, Addis Ababa

ጤና ሚኒስቴር - ኢትዮጵያ
MINISTRY OF HEALTH - ETHIOPIA

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ የጤና ፖሊሲ

መጀመሪያ 2016 ዓ.ም.

ማውጫ

1. መግቢያ	1
2. የጤና ፖሊሲ መነሻዎች	2
3. የፖሊሲው አስፈላጊነት፣ መርሆዎች፣ ሪዕድ እና ዓላማዎች	3
4. የፖሊሲ ዋና ዋና ጉዳዮች እና አቅጣጫዎች	5
5. የፖሊሲው ቁልፍ የውጤት መስኮች	17
6. ፖሊሲ የማውጣት ስልጣንና የፖሊሲው ወሰን	18
7. የፖሊሲው ማስፈጸሚያ ስትራቴጂዎች	19
8. ሌሎች ተዛማጅ ፖሊሲዎች	25
9. የቀላት እና ጽንሰ ሃሳቦች ፍቺ	27

1. መግቢያ

ሀገራችን ልማትን ለማሳለጥና ከድህነት ወደ ብልጽግና የሚደረገውን ጉዞ እውን ለማድረግ የሰብዓዊ ልማት ለማህበራዊና ኢኮኖሚው እድገት አስተዋፅኦ ለማድረግ አሁን በሰራ ላይ ያለውን የጤና ፖሊሲ ጨምሮ ሶስት ፖሊሲዎችን በማውጣት ስትተገብር ቆይታለች።

በአገራችን የጤና ፖሊሲ ታሪክ የመጀመሪያው የጤና ፖሊሲ የተቀረጸው በ1960ዎቹ ሲሆን፤ ካስገኛቸው ስኬቶች መካከል ለብዙ ሰዎች ህመምና ሞት ምክንያት ከሆኑት ተላላፊ በሽታዎች መካከል ሀገራችንን ጨምሮ በዓለም ዓቀፍ ዘመቻ ፈንጣጣን ማጥፋት መቻሉ እና ወባን ለማጥፋት በተደረገው ጥረት በወረርሽኝ ይሞት የነበረውን ሰው ቁጥር በከፍተኛ ደረጃ መቀነስ መቻሉ ተጠቃሽ ናቸው። ሁለተኛው የጤና ፖሊሲ በ1970ዎቹ አጋማሽ የተዘጋጀ ሲሆን፤ የመጀመሪያ ጤና ክብካቤ የተጀመረበት እና የክትባት መርሃ-ግብር የተሰፋፋበት ጊዜ ነበር። በ1986 ዓ.ም. የወጣውና እስከ አሁን እየተሰራበት ያለው ሶስተኛው የጤና ፖሊሲ የአገሪቱን ነባራዊ የጤና ችግሮች ባህሪ፤ ስፋትና መሠረታዊ መንስኤዎችን መሰረት አድርጎ የተዘጋጀ ስለነበረ ለአገራችን ፈር ቀዳጅ የሆነው የጤና ኤክስቴንሽን ፕሮግራምን ጨምሮ በሽታ መከላከል ላይ ያተኮረ መሠረታዊ የጤና አገልግሎት በስፋት የተሰራበት የጤና ስርዓት በመዘርጋት በተላላፊ በሽታዎች የሚመጣውን ሞትና ሰቃይ ለመቀነስ እና የእናቶችና ህፃናት ጤና ማሻሻል አስችሏል። የሀገራችን ሕዝብ አማካኝ የመኖር ዕድሜ በ1987 ዓ.ም 49 ዓመት የነበረ ሲሆን በ2015 ዓ.ም 66.7 ዓመት መድረሱን መረጃዎች ያሳያሉ።

የጤና ዘርፍ አገልግሎት ከተደራሽነት አንፃር መልካም ቢሆንም ጥራት እና ፍትሀዊነት ያለው አገልግሎት ከመስጠት አኳያ አሁንም ተግዳሮቶች አሉበት። አሁን ካለው ስነ-ህዝብ እድገት እና ሰብጥር አንፃር፤ ከነባርና አዳዲስ በሽታዎች ስርጭት፤ እንዲሁም እየተፈጠሩ ካሉት የማህበራዊ ለውጥና ኢኮኖሚያዊ ዕድገት ደረጃ ጋር ተያይዞ እያደገ ከመጣው የሕዝብ ጤና አገልግሎት ፍላጎት ጋር አስመጣጣም ችግሮች ታይቷል። ከዚህ በተጨማሪ የላቀ ወይም የከፍተኛ ደረጃ የህክምና አገልግሎት በበቂ ሁኔታ ባለመኖሩ ዜጎች ለከፍተኛ የህክምና ወጭ የሚደረገበት ሁኔታ ተፈጥሯል።

ስለሆነም እያጋጠመ ያሉ ተግዳሮቶች እና እጥረቶችን ለመቀረፍ፤ የጤና አገልግሎት ተደራሽነት፤ ጥራት እና ፍትሐዊነት ላይ ያሉ ክፍተቶችን ለማሻሻል፤ አለማቀፋዊ እና ሀገራዊ ለውጦችን እና ነባራዊ ሁኔታዎችን ባገናዘበ መልኩ ፖሊሲውን መከለስ አስፈልጓል። ይህ ፖሊሲ የጤና ዘርፍ ያለበትን ደረጃ በመገምገም የዘርፉን ዋና ዋና ችግሮችና የፖሊሲ ማነቆዎች በፖሊሲው የሚፈቱበትን አግባብና የማስፈጸሚያ ስትራቴጂዎች እና ፖሊሲው ተፈጻሚ ሲሆን የሚጠበቁ ቁልፍ ውጤቶችን በሚያሳይ መልክ ተዘጋጅቷል።

2. የጤና ፖሊሲ መነሻዎች

የህብረተሰቡን ጤና ለመጠበቅ እና ለማሻሻል መንግሥት ኃላፊነት እንዲሰጥ በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሕገ-መንግሥት በአንቀጽ 89 (8) እና በአንቀጽ 90 (1) ላይ ተደንግጓል። እንዲሁም ኢትዮጵያ ከተቀበለቻቸው ዓለም አቀፍ የሰብዓዊ መብቶች መካከል ጤና አንዱ ነው። ስለሆነም ይህንን ታሳቢ ያደረገ የእያንዳንዱን ዜጋ የጤና አገልግሎት የማግኘት መብት ተግባራዊ ለማድረግ የሚያስችሉ የፖሊሲ አቅጣጫዎችን ማስቀመጥ አስፈላጊ ሆኖ ተገኝቷል። ቀደም ሲል የ1986 ዓ.ም የጤና ፖሊሲ በተዘጋጀበት ወቅት ከነበረው የአገራችን የሰነ ህዝብ ቁጥር እና ሰብዓዊ አንጻር አሁን ከፍተኛ ለውጥ በመታየቱ በጤና አገልግሎት አቅርቦት እና ተደራሽነት ላይ የራሱ አስተዋጽኦ ተጽእኖ እየሳደረ መምጣቱ፣ የከተሞች መስፋፋት እና የህዝቡ ማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ እድገት ጋር ተያይዘው እየተከሰቱ የሉ ተላላፊና ተላላፊ ያልሆኑ በሽታዎች፣ በሀገር አቀፍ እና ዓለም አቀፍ ደረጃ በጤና ዙሪያ የሚከሰቱ ለውጦች፣ የህብረተሰብ ጤና አደጋዎች እና ወርሽኞች እየጨመሩ መምጣታቸው በጤና አገልግሎት አሰጣጡ ላይ ያላቸው ተጽእኖ ከፍተኛ ነው። በተጨማሪም በአገራችን ለጤና ስርዓቱ ፊት ሆነው የቀጠሉት ችግሮች በተለይም የመጀመሪያ ደረጃ የጤና አገልግሎት አሰጣጥ አንጻር ሁሉን አቀፍ የጤና አገልግሎት ተደራሽነት እና ህዝቡን የማከለ አገልግሎት ለመስጠት የሚታዩ ችግሮች መኖራቸው፣ የአገልግሎት አሰጣጥ ጥራት እና ፍትሃዊ ተጠቃሚነት ጉድለቶች፣ ተላላፊ እና ተላላፊ ያልሆኑ በሽታዎች ክስተት፣ የእናቶችና የሕፃናት ሞት መቀጠል፣ በአልተመጣጠነ ሞግብ አቅርቦት የሚከሰቱ የጤና ችግሮች፣ በአካባቢ ብክለት የሚከሰቱ የጤና ጠንቆች፣ የማህበረሰብ ጤና አደጋዎች እና በሽታዎች፣ ዜጎች ለጤና ወጪ ከኪስ የሚከፈል አገልግሎት ክፍያ ከፍተኛ መሆን፣ በጤናው ዘርፍ በቂ የሆነ በቁጥር እና በመያ ሰብዓዊ የሰው ሃይል አለመግኘት፣ የአመራር እና ቅንጅታዊ አሰራር ክፍተቶች፣ በዲጂታል ቴክኖሎጂ የታገዘ የጤና አገልግሎት ውስንነት እና የጤና መረጃ አያያዝ ስርዓት ውስንነት እንደ ዋና ሊጠቀሱ የሚችሉ ችግሮች ናቸው።

ስለሆነም የፖሊሲው መነሻዎች የዜጎችን ህመም እና ሞት ለመቀነስ፣ የሁሉንም ዘርፎች ተሳትፎ ለማመቻቸት፣ የተለያዩ አህጉራዊና ዓለም አቀፋዊ ስምምነት የተደረሰባቸው ግቦች፣ የመሠረታዊ ጤና ክብካቤ ለሁሉም እና ሌሎች ጤና-ነክ ስምምነቶችን ተፈፃሚነት ለማረጋገጥ እና የወቅታዊ የጤና ችግሮች ባህሪ፣ ሰፋትና መንስኤዎች ከግምት ውስጥ በማስገባት የጤና አገልግሎቱ ጥራት እና ፍትሀዊነት ያለው አገልግሎት ለመስጠት፣ ጠንካራ የማይበገር የጤና ስርዓት ለመገንባት፣ ጠንካራ የጤናው ዘርፍ ቁጥጥር ስርዓት ለመዘርጋት እና ሁሉን አቀፍ የጤና ሽፋንን እውን ለማድረግ እንዲያስችል የቀድሞውን የጤና ፖሊሲ አሁን ካለው የሀገራችን የጤና ሁኔታ ጋር በማናበብ ሰፊ ማሻሻያ ተደርጎበት ከአገራዊ ራዕይ፣ ማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ እድገት ጋር የተጣጣመ ሆኖ እንዲዘጋጅ መነሻ ተደርጎ ተወስዷል።

3. የፖለቲካ አሰራሪነት፣ መርሆዎች፣ ራዕይ እና ዓላማዎች

3.1. የፖለቲካ አሰራሪነት

ደህንን ፖለቲካ ማሻሻል አሰራሪ የሆነው እስካሁን የተመዘገበውን ውጤት ይበልጥ ለማጠናከር፣ ለወቅታዊ ወደፊት ለሚከሰቱ ተላላፊና ተላላፊ ሃይማኖት በሽታዎች አገራዊ፣ አህጉራዊና ዓለም አቀፋዊ ጤናና ጤና-ነክ ፍላጎቶች ይበልጥ ምላሽ ለመስጠት፣ እንዲሁም ከአገራዊ ራዕይ፣ ማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ እድገት ጋር የሚጣጣም ፖለቲካ በማስፈለግ እና የጤና ሥርዓት እያደገ ካለው ሰነ-ህዝብ ቁጥር እና ስብጥር፣ ቀደም ሲል ከነበሩት እና በአዲስ መልክ እየተከሰቱ ካሉት በሽታዎች ስርጭት፣ አሁን ካለው እና ወደፊትም ከሚኖረው የማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ ዕድገት ለውጥ ጋር ተያይዞ እያደገ ከመጣው የሕዝባችን ፍላጎት ምላሽ ለመስጠት እና ከወቅቱ ጋር የተናበበ የጤና ፖለቲካ አሰራሪ ሆኗል።

ስለሆነም የጤና ፖለቲካ ጤናን በማበልጸግና በሽታን በመከላከል ላይ የተኮረ በየደረጃው ያለውን አጠቃላይ የጤና አገልግሎት ለሁሉም ይበልጥ ተደራሽ የሚያደርግ፣ ድንገተኛ አደጋዎችን መቋቋም የሚችል፣ የማይበገር የጤና ሥርዓት እንዲገነባ ለማድረግ ሲሆን በተለይም የጤና አገልግሎት ተደራሽነት፣ ጥራት፣ ፍትሐዊነት፣ የህብረተሰቡን ተሳትፎና ባለቤትነትን እና ራሱን የመቻል መርህን፣ የዘርፎች ትብብርን፣ የግለ ዘርፍ እና የሌሎች መንግስታዊ ያልሆኑ ተቋማትን ተሳትፎ ግንዛቤ ወስጥ በማስገባት የተቃኘ መሆኑና ከአየር ንብረት ለውጥ ጋር በተያያዘ የሚከሰቱ በሽታዎችን በመቆጣጠር ‘አንድ ጤና’ (One Health) ግንዛቤ ወስጥ በማስገባት የሕዝቡን ጤና ወደ ላቀ ደረጃ ማድረስ ነው።

በተጨማሪም የፖለቲካውን ተልዕኮ ለማሳካት የሚችል ጠንካራ አስተዳደርና አስተማማኝ አመራር፣ የጤና የሰው ሀይል፣ መሰረተ-ልማት፣ ፋይናንስና የሕክምና አቅርቦቶችና ግብአቶች እንዲኖሩትና የጤና ስርዓቱም በቴክኖሎጂ፣ በመረጃ እና በሞረጥር የተደገፈ ምላሽ መስጠት የሚያስችል የጤና ፖለቲካ ማዘጋጀት አስፈልጓል።

3.2. የፖለቲካ መርሆዎች

የጤና ፖለቲካ በሚከተሉት መርሆዎች ላይ መሰረት ያደርጋል፡-

- ፍትሀዊነት እና አካታችነት፡- ለሁሉም ዜጎች ደህንነት የተጠበቀ፣ ውጤታማ፣ ዋጋው ተመጣጣኝ የሆነ የጤና አገልግሎት ተደራሽ ማድረግ
- ጥራት እና ልህዝቃት፡- የህመማችን፣ የጤና ዘርፍ ሰራተኞችን እና ማህበረሰቡን ደህንነት የጠበቀ እና የላቀ የጤና አገልግሎት ማቅረብ

- ዘላቂነትና ራስን መቻል፡-ለጤና ስርአቱ በራስ አቅም በቂ እና አስተማማኝ የጤና ፋይናንስና ሀብት እንዲኖር ማስቻል
- መረጃ ላይ ያተኮረ ውሳኔ አሰጣጥ፡- በመደበኛና በጥናት የሚገኝ መረጃን ለውሳኔ በመጠቀም ውጤታማና ጠንካራ የጤና ስርአት እንዲሆን ማስቻል
- ግልጽነትና ተጠያቂነት፡- ግልጽነት እና ተጠያቂነት ያለው የአመራር እና የአስተዳደር ስርዓትን በየደረጃው ማረጋገጥ
- ዘርፈ ብዙ ትብብር፡- የማህበረሰቡን ጤና ለማሳደግ እና በጤና ላይ ተፅእኖ ሊያሳርፉ የሚችሉ ክስተቶችን ለመከላከል ከተለያዩ አካላት ጋር በትብብር መሰራት
- መያወጥ ስነ ምግባር የተላበሰ አገልግሎት፡ የጤናው የሰው ሀይል የተገልጋዩትን ደህንነት እና የግል ሚስጥር የመጠበቅ፣ ሩህሩህ እና አክባሪ እንዲሆን ማስቻል ነው።

3.3 የጤና ፕላን ዕቅድ፡

- ጤናማ፣ ምርታማና የበለጸገ ኅብረተሰብ ተፈጥሮ ማየት።

3.4 የፕላን ዕቅድ ዋና ዋና ዓላማዎች

- ጤናን በማበልጸግና በሽታን በመከላከል ላይ ያተኮረ ጥራቱን የጠበቀ የህክምና አገልግሎት በመስጠት የማይበገር የጤና ስርዓት በመገንባት ሁሉን አቀፍ የጤና ሽፋን ማሳደግ፤
- ዘላቂ የጤና ፋይናንስ በመዘርጋት ዜጎች በጤና ወጪ ምክንያት ለፋይናንስ ቀውስ በማይዳረጉበት መልኩ የጤና አገልግሎት እንዲያገኙ ማድረግ፤
- መከላከል በሚቻለ ምክንያቶች የሚደርሱ የእናቶችን፣ የህጻናትንና የጨቅላ ህጻናትን ሕመሞችን እና ሞትን መቀነስ፤
- በተላላፊ፣ ተላላፊ ባልሆኑ እና በአእምሮ ጤና እጦት ምክንያት እንዲሁም በተለያዩ ደንገተኛ አደጋዎች ሳቢያ የሚደርሱ ሕመሞችን ሞትን መከላከልና መቀነስ፤
- ህዝብ-ተኮር እና ተዓማኒነት ያለው ተወዳዳሪ የጤና ስርዓት መፍጠር፤

4. የፖሊስ ዋና ዋና ጉዳዮች እና አቅጣጫዎች

የጤናውን ዘርፍ እየፈተኑ ያሉ እና ወደፊትም ሊያጋጥሙ የሚችሉ ዋና ዋና ችግሮችን ለመፍታት፤ የቀድሞውን የጤና ፖሊስ ክፍተቶች ለመመላለስ የሚከተሉት ዋና ዋና የፖሊስ ጉዳዮችና አቅጣጫዎች ተለይተዋል።

4.1. የጤና አገልግሎት ጥራት፣ ፍትሐዊነትና ተደራሽነት

- የህዝቡን የጤና ፍላጎት ለማርካትና ምርታማ ሕብረተሰብ ለመፍጠር የጤና አገልግሎት አሰጣጡ ፍትሃዊ፣ ጥራቱና ደህንነቱ የተጠበቀ እንዲሆን ይደረጋል።
- በማህበረሰብ ጤና ላይ ጫና በሚፈጥሩት በተለይም ተላላፊ በሽታዎች፣ ተላላፊ ላልሆኑ በሽታዎች እና በአደጋ እና ጉዳት ምክንያት የሚደርሱ ህመሞች ዙሪያ ትኩረት እንዲሰጥ ይደረጋል።
- የመጀመሪያ ደረጃ የጤና ክብካቤን እንዲደግፍ የአገልግሎት አቀራረብ ስልት በመጠቀም ጥራቱና ደህንነቱ የተጠበቀ በየደረጃው የሚገኝ ያልተማከለ አሰራር ስርአት በመከተል የጤና አገልግሎት ለሁሉም በፍትሀዊነት ተደራሽ በማድረግ የአገልግሎት ተጠቃሚነትን ለማሳደግ ይሰራል።
- ጤና ማበልፀግንና በሽታ መከላከልን ትኩረት በመስጠትና የጤና አጠባበቅና ማበልፀግ ትምህርት መርህ-ግብሮችን በመተግበር ጤናና ጤናማነትን በግለሰብ፣ በቤተሰብ እና በማህበረሰብ ደረጃ መጠበቅና ማበልፀግ ላይ በትኩረት ይሰራል፤ የተቀናጀ የቤት ለቤት እና የቤተሰብ ህክምና አገልግሎት አሰጣጥ ይጠናከራል።
- የእናቶች፣ የሕፃናት፣ የጨቅላሕፃናትና የቤተሰብን ጤና የተሟላ ለማድረግ የቤተሰብ ምጣኔ እና የክትባት አገልግሎቶች እንዲሰፋፋና እንዲጠናከሩ ይደረጋል፤ የሕፃናት፣ ጨቅላ ህጻናት እና ወጣቶች ጤና ለማሻሻል የበሽታ መከላከል እና የመቆጣጠር ሥራዎች ይጠናከራሉ።
- በህዝብ ተቋማት ትምህርት ቤቶችን ጨምሮ የጤና አገልግሎት ተደራሽነት ይጠናከራል።
- የሥራ ላይ አደጋዎችንና በሽታዎችን ለመከላከልና ለመቆጣጠር ከሌሎች የባለድርሻ አካላት ጋር ትብብርና ቅንጅት በመፍጠር የመያ ጤንነትና ደህንነት ስታንደርዶች ይተገበራሉ።
- የጤና አገልግሎቱ ለሁሉም ዜጋ በመኖሪያ አካባቢ፣ በጾታ፣ በዘር፣ በሃይማኖት፣ በፖለቲካ አመለካከት፣ በኢኮኖሚ እና ሌሎች ልዩነቶች ሳቢያ አድልዎና መገለል ሳይደረግበት በእኩልነት ተደራሽ መሆኑ ይረጋገጣል።

- በአርብቶ አደር እና ተመጣጣኝ ልማት በሚሾ አካባቢዎች ጥራቱን የጠበቀ የጤና አገልግሎት ተደራሽ ለማድረግ የአካባቢውን መልክዓ-ሞድርና የአኗኗር ዘይቤ መሰረት የደረገ ስትራቴጂ ይተገበራል። ወቅታዊ የጤና ችግሮችን መለየትና ለህብረተሰቡ የጤና ፍላጎት አፋጣኝ ምላሽ መስጠት የሚችል የተቀናጀና ትስስር ያለው የጤና አገልግሎት በመመስረት፤ በቴክኖሎጂ በመታገዝ የጤና አደረጃጀቱና የአሰራር ስርዓቱ ይሻሻላል።
- በሽታን ለመለየት የሚያስችሉ የላብራቶሪ፣ የራዲዮሊዩጂንግ፣ የፓቶሎጂ እና የማይክሮባዮሎጂ አገልግሎቶችን በማስፋፋት የጤና እንክብካቤ ጥራትና ደህንነት እንዲሻሻል ይደረጋል።
- የጤና አገልግሎቶች የአካል ጉዳተኞችን፣ አረጋውያንና ሰደተኞችን ጨምሮ ልዩ ፍላጎት ያላቸው የህብረተሰብ ክፍሎችን በተገቢ ሁኔታ ለማገልገል የሚያስችል እንዲሆን በማድረግ ተጠቃሚነታቸው ይረጋገጣል።
- የቅድመ ጤና ተቋሞ ህክምና የድንገተኛ፣ ጽኑ ሕክምናና የፈውስ ሕክምና አገልግሎት ከመጀመሪያ ደረጃ እስከ ሶስተኛ (ቴርሻሪ) ከፍተኛ የላቀ የህክምና ደረጃ ድረስ ይስፋፋል፤ ይጠናከራል።
- ለመደበኛ የጤና አገልግሎት ተገቢውን ትኩረት በመስጠት የአእምሮ ጤንነትን ጨምሮ የፈውስ ህክምና፣ የተሀድሶና የማሰታገሻ እንክብካቤ አገልግሎት፣ የሰፔሻሊቲ እና የሰብሰፔሻሊቲ አገልግሎቶች ይጠናከራሉ።
- የሶስተኛ (ቴርሻሪ) ደረጃና የላቀ የህክምና አገልግሎት በከፍተኛ ጥራት እንዲሰፋፋ በማድረግ ለዜጎች ተደራሽነት ይሻሻላል፤ ሜዲካል ቱሪዝም ይጠናከራል፤ አገልግሎቱንም ለማስፋፋት የግልና የመንግስት አጋርነትን በማጠናከር ይተገበራል።
- ሀገር አቀፍና ዓለም አቀፍ የሞዘና ደረጃዎችን በማሟላት የህክምና አገልግሎት ጥራት ማረጋገጫ የተሰጣቸው የጤና አገልግሎት መስጫ ተቋማትን የማፍራት ስራ ተግባራዊ ይደረጋል።
- የህመማትን ደህንነትን ለማስጠበቅ የሚያስችል የደህንነት ስርዓትን በመዘርጋት ቀልጣፋ፤ ፍትሀዊ፤ እና ደህንነቱ የተጠበቀ አገልግሎት እንዲኖር ይደረጋል።
- የጤናውን ዘርፍ የአሰራር ስርዓት ለማጠናከር የሚረዱ አዳዲስ ፈጠራዎች፣ በሰራ ላይ ያሉትን የጤና አጠባበቅ ስርዓት ለማሻሻል እና የህዝብን ፍላጎቶችን ለማሟላት ያለመ ስራዎች ተግባራዊ ይደረጋሉ።
- የግለ ዘርፍ የላቀ የሕክምና አገልግሎትን ጨምሮ በጤና አገልግሎት ዓይነቶች ላይ በአንቨሶትመንት በሰፋት እንዲሳተፍ ይደረጋል፤ ደህንንም የሚያግዝ የማበረታቻ ስርዓት ይዘረጋል።
- የአዕምሮ ጤና አገልግሎት ተደራሽነት ለማረጋገጥ የአገልግሎት መስጫ እና ማገገሚያ ተቋማት እንዲጠናከሩ ይደረጋል።

4.2. የማህበረሰብ ተሳትፎ እና ባለቤትነት

- በጎጂ ልማዳዊ ድርጊቶች፣ የአኗኗር ዘይቤዎችና ሌሎች ጤናና ጤና-ነክ ጉዳዮች ዘርዎ የህዝቡን የጤና ግንዛቤ እንዲያደግ ይደረጋል።
- የግለሰቦችም ሆነ የማህበረሰቡን ጤና እና ደህንነታቸውን በተመለከተ ቀጥተኛ ተሳትፎ እንዲጠናከር ይደረጋል።
- በጤና ሌክሰቴሽን ፕሮግራም ላይ እስክላሁን የተገኙ በጎተሞክሮዎችን በማሰላፋት፣ የተለያዩ ባለድርሻ አካላትን በተለይም ሴቶችን፣ ወጣቶችን፣ ወንዶችን፣ ተጽዕኖ ፈጣሪ እና ታላሌቅ የማህበረሰብ ክፍሎችን በማሳተፍ የማህበረሰቡ ባለቤትነት እንዲጎለበት ይደረጋል።
- የላቀ ጤናና ደህንነትን ማረጋገጥ የሚያስችሉ ስኬታማ የማህበረሰብ የድርጊት እርምጃዎችን በመወሰድ ቅድሚያ የሚሰጣቸውን በመለየትና የአተገባበር ስልቶችን በመንደፍ የማህበረሰቡን ተሳትፎ ባለቤትነት እንዲያደግ ይደረጋል።
- የህብረተሰቡን ብዙሀነት፣ የአኗኗር ዘይቤ፣ ሌሎች አካባቢያዊ ልዩነቶችና ተለዋዋጭ አውዶችን ታሳቢ ያደረጉ የጤና ሌክሰቴሽን መርሀ-ግብር እና ሌሎች ማህበረሰብ-አቀፍ የጤና አገልግሎቶችን አፈጻጸም ይጠናከራል።
- የህብረተሰቡን ባለቤትነት ለማሳደግም በመርሀግብሮች ቀረፃ ወቅት የማህበረሰቡ ባለቤትነትና ተሳትፎ እንዲጎለበት ይደረጋል፤ የማህበረሰቡ የጤና ግንዛቤ እንዲሻሻል ይደረጋል።
- በህክምና አሰጣጥ ሂደት ላይ በተገልጋዮች የሚደርሱ የአገልግሎት አሰጣጥ ጥሰቶችን የሚከታተል ማህበረሰቡ የሚሳተፍበት እና የቁጥጥር ስርዓት ላይ ያላቸውን ተሳትፎ የሚጎለበትበት አሰራር ይዘረጋል።
- የተለያዩ ማህበረሰብ-አቀፍ አደረጃጀቶችን የአሰራር ብቃት መደገፍ እና በጤናና ጤና ነክ አገልግሎቶች ዙሪያ የውሳኔ ሰጪነት ሚናን ጨምሮ በንቃት እንዲሳተፉ ይደረጋል፤ በጤና አገልግሎት መስጫ ተቋማት አስተዳደር መዋቅር ውስጥ ጠንካራ የማህበረሰብ ውክልና እንዲኖር በማድረግ ግልጽነትና ተጠያቂነት ያለው የጤና ሥርዓት ይፈጠራል።
- ሴቶች በራሳቸው፣ በቤተሰባቸውና በማህበረሰባቸው ጤና ዙሪያ የውሳኔ ሰጪነት ሚናቸው እንዲጎለበት እና የአገልግሎት ተጠቃሚ እንዲሆኑ አስፈላጊው ድጋፍ ይደረጋል።
- የወጣት ማዕከል እንክብካቤ አገልግሎት እንዲሰፋ ይደረጋል።

4.3. የህብረተሰብ ጤና አደጋዎች ቁጥጥር፤ ለአደጋ ፈጣን ሞላሽ አሰጣጥ እና መልሶ ማቋቋም

- ፈጣን እና ጊዜውን የጠበቀ የድንገተኛ አደጋዎች የተቀናጀ ቅኝት፣ የከነት ክትትል እና ወቅታዊ የቅድመ ማስጠንቀቂያ ሥርዓት ይጠናከራል።
- ህብረተሰቡን ከወረርሽኝ እና ሌሎች የድንገተኛ የጤና አደጋ ክስተቶች የሚከላከል እና ሲከሰቱም ፈጣን ሞላሽ የሚሠጥ የማይበገር የህብረተሰብ ጤና አደጋዎች ሞላሽና ማገገሚያ ሥርዓት እንዲኖር ይደረጋል።
- የህብረተሰብ ጤና ስጋቶችንና መሰል ክስተቶችን ለመከላከል፣ ለመለየት፣ ለመቀነስና ፈጣን ሞላሽ ለመስጠት የሚያስችል ሀላገብ የአደጋ ክስተት ሥጋት ሥራ አመራር ሥርዓት ይዘረጋል።
- የጤና ስጋቶችን በወቅቱ የሚለይና የሚገመግሞ እንዲሁም አስተማማኝ የግብዓት ሰንሰለት አስተዳደርን ያካተተ ሥርዓት ይዘረጋል።
- በድንገተኛ አደጋዎች ክስተት ወቅት ወቅታዊ እና ታማኝነት ያለው የጤና መረጃ ለህብረተሰቡ ተደራሽነት ይረጋገጣል።
- አለመቀናጠል የጤና ደንቦችን ለመተግበር የሚያስችል አቅም ይፈጠራል፤ ለተግባራዊነቱም ትኩረት ይሰጣል።
- በሰው፣ በእንስሳት እና አካባቢያዊ ቁርኝት (One health) አማካኝነት የሚከሰቱ የጤና ችግሮች ላይ ሞላሽ ለመስጠት አተገባበር ስልት ከባለ ድርሻ አካላት ጋር በትብብር ይሰራል።
- አለመቀናጠል ወረርሽኞች ጋር በተያያዘ የማህበረሰብ ጤናን የሚያወኩ ችግሮችን ለመከላከል በድንበር አካባቢ እና በተጓዦች ጤና ላይ ያተኮሩ ምርመራዎች እና ተዛማጅ ስራዎች ተግባራዊ ይደረጋሉ።
- ድንገተኛ ወረርሽኝ እና አደጋዎችን ለመለየት የሚያስችል የላቦራቶሪ አቅም ግንባታ ስራዎች ይተገበራሉ።
- የህብረተሰብ ጤና አደጋዎች ቁጥጥርን በተመለከተ ከሚመለከታቸው ዘርፎች፣ ባለድርሻ አካላት እና ሀገሮች ጋር ትብብርና አጋርነት ይጠናከራል።

4.4 የግል እና የአካባቢ ጤና አጠባበቅ

- ማህበረሰቡ የአመለካከት እና የባህሪ ለውጥ እንዲያመጣ የሚያግዝ የመረጃ እና የተግባቦት ስትራቴጂዎችን በመንደፍ ለጤና ሞቹ አካባቢ እንዲፈጠር ይደረጋል።
- ጥራት ያላቸው የንፅህና መጠበቂያ ምርቶችና አገልግሎቶች በተመጣጣኝ ዋጋ በገበያ እንዲቀርቡ በማስቻል የአቅርቦት ቀጣይነት እንዲኖር ይደረጋል።

- የአካባቢን ነባራዊ ሁኔታ ባገናዘበ መልኩ የግልና የአካባቢ ንጽህና አጠቃቀምን ለማሻሻል የሚያስችሉ የቴክኖሎጂ አማራጮችን በመንደፍ ተግባራዊ ይደረጋል።
- የደረቅ እና ልብሽ ቆሻሻ አወጋገድ በቤተሰብ ደረጃ ግንዛቤ በመፍጠር የማህበረሰብ አመለካከት እና ግንዛቤ የሚያሻሽሉ ስልቶች በመቀየስ ተግባራዊ ይሆናል።
- ውሃ ከሚመነጭበት ጀምሮ የጥራት ክትትል፣ ቅኝት እና ቁጥጥር ስርዓት በማጠናከር ደህንነቱ እንዲሻሻል ይደረጋል።
- የአካባቢ ብክለትን በመከላከል የጤና ስርዓቱን ለአየር ንብረት ለውጥ የመቋቋም አቅም እንዲፈጠር ይደረጋል።

4.5 የሞግብ ደህንነት እና ስርዓተ ሞግብ ማረጋገጥ

- የተመጣጠነ፣ በንጥረ-ሞግብ ይዘተው የበለፀገና ደህንነቱ የተረጋገጠ ሞግብ አቅርቦት፣ ተደራሽነትና አጠቃቀም እንዲሻሻል ይደረጋል።
- በቤተሰብ ደረጃ ከእርሻ ቦታ እስከ ገበታ ያለውን የሞግብ ንፅህና እና ደህንነት እንዲረጋገጥ ይደረጋል።
- በሞግብ ሰነሰስት ውስጥ እያጋጠመ ያለውን የሞግብ ደህንነት ችግር ለመቀነስ የሞግብ አያያዝ ሥርዓት ይዘረጋል።
- የሥርዓተ-ሞግብ መዛባት ችግርን ለመከላከል የተለያዩ የዘርፍ አካላት ውጤታማ የሆኑ ቀጥተኛና ሥርዓተ-ሞግብ ተኮር ተግባራትን በጋራ በማቀድና በመተግበር የተሻሻለ ሥርዓተ-ሞግብ በሁሉም እድሜ ክልል ለሚገኙ የህብረተሰብ ክፍሎች እንዲኖር በማድረግ የተሻለ ህይወት፣ ረጅም ዕድሜ ያለውና አምራች ዜጋ ለመፍጠር ከባለድርሻ አካላት ጋር ተግባራዊ ይደረጋል።
- ለተፈጥሮና ሰው ሰራሽ አድጋዎች ፈጣንና ተገቢ የሞግብና የሥርዓተ-ሞግብ አቅርቦት እና ሞላሽ እዲሰጥ ይደረጋል።
- የሞግብና ሥርዓተ-ሞግብ ተግባቦት በመጠቀም በህብረተሰቡ ውስጥ በጎ ተፅእኖ በመፍጠር፣ የህብረተሰብ ንቅናቄና የባህርይ ለውጥ በማምጣት የሥርዓተ-ሞግብ ዕውቀት ያለው ማህበረሰብን ለማፍራት ይሰራል።
- የሞግብ ደህንነት፣ ስርአተ ሞግብ እና የሰነ ሞግብ ላይ የተኮሩ የምርምር ስራዎች ይተገበራሉ።
- ለሞግብ እና ለሞግብነት የሚውሉ ምርቶችን በሚያመርቱ ተቋማት የሞግብ ደህንነትን ለማስጠበቅ የሚያስችሉ ተግባራት እና የቁጥጥር ስራዎች ይከናወናሉ።
- ከውጪ የሚገቡ የሞግብ አይነቶች፣ በአገር ውስጥ የሚመረቱ እና በገበያ ላይ የሚገኙ የሞግብ ምርቶችን ጥራት እና ደህንነት ለማረጋገጥ የሚያገለግሉ በላቦራቶሪ የተደገፈ ክትትል እና ቁጥጥር ይደረጋል።
- የሞግብ ደህንነት ለማስጠበቅ የሚያስችል የአቅም ግንባታ ስራዎች ተግባራዊ ይደረጋሉ።

4.6. የጤና ዘርፍ የመፈጸሞና የማሰፈጸሞ አቅም

4.6.1. የጤና ዘርፍ የሰው ሀብት ልማትና አስተዳደር

- በጤናው መስክ የሚሰማራውን የሰው ሀይል ብዛት፣ መያዋ ስብጥርና ብቃት የጤናውን ዘርፍ ፍላጎትና ዓለምአቀፋዊ የሰው ኃይል የገበያ ሁኔታን ከግሞት ያስገባ እንዲሆን ይደረጋል።
- የህዝብን ጥቅም የሚያስቀድሙና ለማህበረሰቡ መያዋ አገልግሎት የሚሰጡ፣ ተገቢውን መስፈርት ያሟሉ፣ መያዋ ተገዥነታቸው የደበረና ብቃት ያላቸው የጤና ባለሙያዎች የሰልጠና፣ የሞዘና እና የሞልመላ አሰራር ስርዓት ይዘረጋል።
- ከፍተኛ ጥራት ያለው ታካሚ-ተኮር የጤና እንክብካቤ መስጠት የሚያስችል ከተለያዩ ዘርፎች የተሰባጠረ የቡድን አሰራርን የሚያበረታታ ሥርዓት ይፈጠራል።
- የጾታ፣ የባህልና ሌሎች የማህበረሰብ ገፅታዎችን እንደአስፈላጊነቱ ተሳቢ በማድረግ ፍትሀዊ የሰው ሀብት ስሞራት ማካሄድ፣ በየደረጃው በከፍተኛ ደረጃ ያሉ የሴት የጤና ባለሙያዎችን እና አመራሮችን ሚናና አስተዋጽኦ እንዲያደግ ይደረጋል።
- የአርብቶአደር ማህበረሰብን፣ ተመጣጣኝ ልማት የሚሾ አካባቢዎችን እና ልዩ ትኩረት ለሚሾ የህብረተሰብ ክፍሎችን ለማገልገል ቁርጠኛ የሆኑ የጤና ሰራተኞችንና አመራሮችን በማፍራት ሞላሽ ይሰጣል።
- ለጤና ዘርፍ ሰራተኞች ተገቢነት ያለው ተከታታይ የመያዋ ሰልጠና ስርዓት ተግባራዊ ይደረጋል።
- በውጭ ሀገር የሚኖሩ ኢትዮጵያውያንና ትውልደ ኢትዮጵያውያን የጤና አገልግሎት አቅርቦትን ጨምሮ የጤና ስርዓት ግንባታ ላይ አስተዋጽኦ እንዲያደርጉ ሞቹ ሁኔታ ይፈጠራል።
- በሁሉም ደረጃ ለሚገኙ የጤና ሠራተኞች አግባብ ያለው የሞያ ነፃነት እንዲኖራቸውና ተነሳሽነታቸው እንዲጨምር ይደረጋል።
- የጤና ባለሙያዎች የመያ ሥራ ፍቃድ ከማግኘታቸው በፊት ዓለም አቀፍ መመዘኛዎችን መሰረት ያደረገ የብቃት ሞዘና ሥርዓት ተግባራዊ ይደረጋል።
- የጤና ባለሙያዎችን ሞዘገባ፣ ፍቃድ አሰጣጥና መያዋ እድገት የሚያቀላጥፋ አሰራሮች እንዲጠናከሩ ይደረጋል።
- የጤና ዘርፍ ሰራተኞችን ፍልሰት ለመቀነስና ተነሳሽነትን ለመጨመር ተገቢ የአከፋፈልና የማትግያ ስልቶች ተነድፈው ተግባራዊ ይደረጋል።

4.6.2 የጤና ጥናትና ምርምር

- የማህበረሰብ ጤና ላይ የተኮሩ ችግር ፊቱ ምርምሮችን በማካሄድ በጤናው ዘርፍ በሁሉም ደረጃዎች ወቅታዊ መረጃዎችን በማመንጨትና ለፖሊሲ ውሳኔዎች እና የጤና አገልግሎት ጥራትና ተደራሽነት ግብአት እንዲወሉ ይደረጋል።
- የጥናትና ምርምር አጀንዳዎችን በመለየትና በመቅረብ ጤናነክ ምርምር ማካሄድ የሚያስችል አቅም እንዲያደግ ይደረጋል፤ የህብረተሰብ ጤና እና ኢፒዴሚዮሎጂካል ጥናቶችና ምርምሮች ይካሄዳሉ።
- የድንገተኛ ማህበረሰብ ጤና አደጋዎች እና በሽታዎች ላይ ተከታታይ ቅኝት፣ ልዩነት እና ወቅታዊ ሞላሽ ይሰጣል።
- ውስብስብ የምርምር ጥያቄዎችን መመለስ የሚያስችሉ ፈጠራዊ ቴክኒኮች ጥቅም ላይ እንዲውሉ ይደረጋል።
- የባዮሜዲካል ምርምርን በማጠናከርና ከፋርማሲዮቲካል አንደሰትሪው ጋር በማስተሳሰር አዳዲስ መመርመሪያዎች፣ ቁሳቁሶች፣ መድኃኒቶች፣ የባህል ህክምና ውጤቶች ፣ የህክምና መሳሪያዎች እና የባህል ህክምና ውጤቶች በሀገር ውስጥ ለማምረት የቴክኖሎጂ ሽግግር ስልቶች ይጠናከራሉ።
- የክለኒካል ጥናቶችና መከራዎችን በማጠናከርና በማጎልበት የህክምና አገልግሎት ጥራት ይሻሻላል።
- አዳዲስ የጤና ነክ ግብአት ምርት ማሻሻያ ምርምር ላይ አተኩሮ ይሰራል።
- ፈጠራ እና አዳዲስ አሰራር ስርአት ማጠናከር ላይ እና የተሻሻሉ እንደ ክትባት ያሉትን ለጤና ፕሮግራም እና አገልግሎት የሚውሉ የምርት ውጤቶች እንዲዘጋጁ ይደረጋል።
- የምርምር እና ፈጠራ ስራዎች እንዲጠናከሩ በማድረግ ችግሮችን ለመፍታት የሚያስችሉ መረጃዎች እንዲመነጩ ይደረጋል።
- ፋርማሲዮቲካል አምራች አንደሰትሪ ችግር ፊቱ ጥናትና ምርምር በማከናወን የሀገር ውስጥ ፋርማሲዮቲካል ምርትና ምርታማነት እንዲያደግ ይደረጋል።
- ለተለያዩ ተቋማትና ተመራማሪዎች የምርምር መረጃ ቋት በማቋቋም ቀደምትና ወቅታዊ ምርምሮችን በተመለከተ የመረጃ ደህንነት ይጠበቃል።
- ለምርምርና ጥናት የሚመደበው ገንዘብ እና ድጋፍ እንዲጨምር ይደረጋል።
- የተመራማሪዎችን አቅም በመገንባት፣ የአዳዲስ ቴክኖሎጂዎችን ተጠቃሚነት በማበረታታትና የፋይናንስ አቅርቦትን ተደራሽ በማድረግ ጥናትና ምርምርን የመደገፍ ሀላፊነት ያለው የምርምር አማካሪ ካውንስል ይቋቋማል።
- የምርምር ስራዎችን ለሽምግባራዊና ሳይንሳዊ ቅብልነት የሚከታተል የጥናትና ምርምር ሥነ-ምግባር ኮሚቴ ይዋቀራል።

4.6.3 በዲጂታል ቴክኖሎጂ የተገዛ የጤና መረጃ እና የእውቀት አስተዳደር ሥርዓት

- የጤና ሠራተኞችን የቴክኖሎጂ አቅም በስልጠና በማሳደግ መረጃን የመተንተን እና የእውቀት አስተዳደር አቅም እንዲጠናከር ይደረጋል።
- በጤናው ዘርፍ በየደረጃው መረጃን ለማመንጨት፣ ለማድረጃት፣ ለመተንተን፣ እውቀትን ለማጋራት የመረጃ የማስተዳደር እና አጠቃቀምን በቴክኖሎጂ በመደገፍ የእውቀት አስተዳደር ሥርዓት ይዘረጋል።
- በዲጂታል ቴክኖሎጂ የተገዛ የጤና አገልግሎት መስጠት የሚችል ጥራት ያለው፣ የተሟላና ወቅታዊ መረጃን መሰረት ያደረገ የውሳኔ አሰጣጥ ባህል እንዲዳበር ይደረጋል።
- አርተፊሻል ኢንተሊጀንስ በጤና ዘርፍ ለጤና ሞርመራ አገልግሎት፣ በታካሚዎች መረጃ እና የህክምና ታሪክ ላይ በመመስረት የሕክምና አገልግሎት ለመስጠት፣ በርቀት ለሚሰሩ የቴሌ ጤና አገልግሎትን በመደገፍ እና ለህክምና ክብካቤ የሚሰበሰቡ መረጃ ላይ ተመሰረቶ የትንበያ ሞዴሎችን በመጠቀም የሞርመራ ውጤት ለመተንበይ እንዲደግፍ ይደረጋል።
- ማህበረሰቡ የራሱን ጤናና ደህንነት ለማሻሻል እንዲችል መረጃዎች ተደራሽ የሚሆኑበትን ሞቹ ሁኔታ ይፈጠራል።
- አስተማማኝና ቀጣይነት ያለው የሞትና ልደት ሞዘገብ ሥርዓት እንዲጠናከር ከሚመለከተው አካል ጋር ይሰራል።
- የጤና መረጃ ልውውጥና ሚስጢራዊነት የሚከበርበት እና የግል ሚስጢራዊ መረጃ ጥበቃ የህግ ማዕቀፍ እንዲኖረው ይደረጋል።

4.6.4 የጤና እና የጤና ግብዓቶች ቁጥጥር ሥርዓት

- የጤና፣ የጤና ግብዓቶች ቁጥጥር ተቋም እራሱን የቻለ፣ ነጻ፣ ገለልተኛ እና ጠንካራ ተቋም እንዲሆን ይደረጋል።
- ተቀባይነት ያላቸው የጥራት ደረጃ መስፈርቶችን የሚስጡ የጤናና ጤናካ አገልግሎቶችን ግብዓቶች ለሕብረተሰቡ ተደራሽ መሆናቸውን እንዲረጋገጥ ይደረጋል።
- ህብረተሰቡ ጤናውን በራሱ ለመጠበቅ እንዲችልና የቁጥጥር አሰራር ባለቤት እንዲሆን ለማድረግ የአሰራር ሥርዓት ይዘረጋል።
- በቴክኖሎጂና በአስተማማኝ ኢንተሊጀንስ የተደገፈ የህክምና ምግብ-ነክ ሞርቶች ደረጃቸውን የጠበቁ መሆናቸውን የሚያረጋግጥ የተጠናከረ ቁጥጥር ይደረጋል።

- የሰለጠነ የሰው ሀይል የጥራት ማረጋገጫ ላቦራቶሪዎችና የቁጥጥር መሠረተ ልማት በየደረጃው እንዲኖር ይደረጋል።
- ወደ አገር ውስጥ መግቢያ ፖርቶች ላይ የምግብ ሞርት እና የምግብ እና መድሀኒት ነክ ሞርቶች እና የጥሬ ዕቃ ቁጥጥር ስርዓት እንዲሻሻል ይደረጋል።
- ህብረተሰቡን ከአደገኛ መድኃኒቶች፣ ከአልኮል መጠጦች፣ ከትምባሆና ሱስ አሰያዥ ንጥረ ነገሮች ለመጠበቅ የሚያስችል የቁጥጥር ስርዓት ይዘረጋል።
- የጤና አገልግሎት ሰጪ ተቋማት የቴክኒክና የጥራት ደረጃ መስፈርቶችን የሚለ መሆናቸውን ለማረጋገጥ ቁጥጥር ይደረጋል።
- መድሀኒት እና የህክምና ግብአት ላይ ፋርማሲዎች የግብአት አቅርቦት እና አያያዝ ዙሪያ ወጥ በሆነ መንገድ ተግባራዊ ለማድረግ እንዲያስችል ስታንዳርድ እንዲወጣ ተደርጎ ተግባራዊ ይደረጋል።
- የጤና ሰራተኞችና የባህል ህክምና አዋቂዎች የሚደኙበት ግልጽነት እና ተጠያቂነት ያለው ስርዓት ይዘረጋል።
- ህብረተሰቡን እውቀቱና ልምዱ ከሌላቸው የባህል ህክምና አዋቂዎችና ተመሳሳሪው ከተሰሩ የህክምና ተዋፅኦዎች ለመጠበቅና የባህል ህክምና ደህንነት፣ ፈቃደኝነትና አሰራርን ወጥ ለማድረግ፣ ምዝገባና ቁጥጥር ስርዓት ተግባራዊ ያደርጋል።
- የአካባቢና መያዋ ጤናና ደህንነትን ለማስጠበቅ የተቀናጀ የሀይጅንና የአካባቢ ጤና የጥራት ደረጃዎች ቁጥጥር ይደረጋል።
- የጥራት ደረጃቸውን የልጠባና አስመላሰው የተሰሩ መድሀኒቶችንና የጤና ግብዓቶችን ህገወጥ ዘውወር ለመዋጋት የሚያስችል ጠንካራ የሰለጠነ የክትትል ሥርዓት ይዘረጋል። ጤናን ለጎዳ የሚችሉ የተሳሳቱ መረጃዎችን ስርጭት ለመከላከል የሚያስችል የአሠራር ሥርዓት ይዘረጋል።
- ወጥነት ያላቸው፣ የሚደጋገፉና በሳይንስ የተደገፉ የቁጥጥር ፖሊሲዎችንና አሰራሮችን በማዘጋጀት እንዲሁም ጠቃሚ መረጃዎችን በመለዋወጥ የተናበበ የጤና ቁጥጥር ስርዓት ከአገራባች ሀገራት ጋር ይጠናከራል።
- የፋርማሲ አገልግሎቶች እና የመድሃኒት ምዝገባ፣ የመድሀኒት ደህንነት ቁጥጥር (ፋርማኮቮጂኦጎን)፣ድህረ-ሽያጭ ክትትል በቴክኖሎጂ ተደግፎ በተቀናጀ መልኩ እንዲካሄድ ይደረጋል።

4.6.5 የጤና አመራርና አስተዳደር

- የህብረተሰቡን ጥቅም የሚያስቀድሙ ችግር ፈቺና ውጤታማ መሪዎችን በመፍጠር በሁሉም ደረጃ ለመማር ዘግጂ የሆነ ተቋም ይፈጠራል።
- ጥራት ያለው፣ ፍትሐዊ፣ ተደራሽ፣ ቀጣይነትና አግባብነት የተላበሰ የጤና አገልግሎት ለማቅረብ የጤና ዘርፉን በሚመጥን ደረጃ የጤና አገልግሎት መዋቅር ይደራጃል።

- በማህበረሰብ ውክልና፤ የሲቪክ ማህበራትና የብዙሃን መገናኛ አውታሮች ተሳትፎን በመጠቀም በጤና ዘርፉ መልካም አስተዳደር እንዲሰፍን ይደረጋል፤ የህዝብ ቅሬታ የሚሰተናገድበት ሥርዓትም ይዘረጋል።
- የጤናውን ዘርፍ የሰው ሀይል የመፈጸም አቅም ለማሳደግ አሰራር ይዘረጋል።
- በአመራር የሰራ ሂደቶች ግልፅኝነትና ተጠያቂነት እንዲሰፍን ይደረጋል።
- የጤናው ዘርፍ አስተዳደርና አመራር ሥርዓተ-ጽንሰ-ሀሳብ የሚከለ እንዲሆን ይደረጋል።
- ልዩ ድጋፍ የሚሾ ማህበረሰቦች፣ አካባቢዎችና ክልሎች ድጋፍ እንዲያገኙ በማድረግ የጤና አገልግሎቶችን ፍትሃዊነትና ተደራሽነት ይሻሻላል።
- የዘርፈብዙ ትብብር፤ እንዲሁም የመንግሥት እና የግል ዘርፍ አጋርነት እንዲጠናከር ይደረጋል።
- የጤናና ጤናክ ፖሊሲዎችን፣ ህጎችን፣ ደንቦችንና መመሪያዎችን ወቅታዊነት ለማስጠበቅና እንዲሁም ወደ ተግባር መተርጎማቸውን ለማረጋገጥ የሚያስችሉ አሰራሮችና አደራጃጀቶች እንዲጠናከሩ ይደረጋል።
- የጤና ዘርፍ የከፍተኛ አመራር ሞዴላትን ችሎታና ብቃትን መሰረት ያደረገ እንዲሆን ይደረጋል።

4.7. የመድኃኒት፣ የህክምና መሳሪያዎችና ግብዓት አቅርቦት እና ሞርት

- በጤና ዘርፍ በሁሉም ደረጃዎች የሚያስፈልጉ መድኃኒቶችና የህክምና መሳሪያዎች ዘርዘር እንዲዘጋጅ እና በየጊዜው ወቅታዊ እንዲሆን ይደረጋል።
- መድኃኒቶች፣ የህክምና መሳሪያዎችና ግብዓትን በአገር ውስጥ የሚያመርቱ ተቋማትን ሞርትና ሞርታማነት ለማሳደግ አቅም የሚጎልበት ስራዎች እንዲጠናከር ይደረጋል።
- የፋርማሲውቲካል ሞርት ውጤቶችና ክትባት በአገር ውስጥ በበቂ እና ዘላቂነት ባለው መልኩ ለማሞረት እንዲቻል የአሰራር ስርዓት በመዘርጋት የመድኃኒቶች፣ የህክምና መሳሪያዎችና የግብዓት አቅርቦት እንዲጠናከር ይደረጋል።
- የአገር ውስጥ የመድሀኒት እና ህክምና ግብዓት አቅርቦት እንዲሻሻል የሞርት፣ የክሞች እና ስርጭት ስርዓቱ እንዲሻሻል ይደረጋል።
- የመድኃኒቶች፣ የህክምና መሳሪያዎችና ግብዓት ሞርት፣ ክሞች እና ስርጭት ላይ የግሉ ዘርፍ ተሳትፎ ጉልህ ድርሻ እንዲኖረው የአሰራር እና የማበረታቻ ስርዓት ይዘረጋል።
- የሀገር ውስጥ መድኃኒቶች፣ የህክምና መሳሪያዎችና ግብዓት ግዢ ለማሻሻል የሚረዳ የአሰራር ስርዓት ይዘረጋል።

- የመሰረተዋ መድኃኒቶች መደበኛ አቅርቦት በሁሉም የጤና አገልግሎት መስጫ ተቋማት እንደየአገልግሎት ደረጃቸው እንዲኖር ይደረጋል፤ የመድሀኒቶች ግብዓት ከመጠን ያለፈ አጠቃቀምና ብክነትን ለመቆጣጠር የሚያስችሉ አሰራሮች ይዘረጋሉ።
- አግባብነት ያለው የመድኃኒት አገልግሎት አጠቃቀም ክትትል ስርዓት የሚሰፈን፤ የመድኃኒቶችን የህክምና ምርቶችን ፈዋሽነትና ደህንነት የሚረጋገጥ እና መድኃኒት የተለማመዱ በሽታዎችን ለመከላከል የሚያስችል ስርዓት ይዘረጋል።
- ከግሉ ዘርፍ ጋር በመቀናጀት የህክምና መሳሪያዎች መደበኛ ጥገና ሥርዓት ይዘረጋል።
- ለአካል ጉዳተኞችና አረጋውያን የአካል ድጋፍ መሳሪያዎች አቅርቦት እንዲጠናከር ይደረጋል።

4.8. የጤና ፋይናንሲንግ

- ግልጽነት እና ተጠያቂነትን የተላበሰ የጤና ፋይናንስ አሰባሰብና አጠቃቀም ሥርዓት ይዘረጋል።
- ከተለያዩ ምንጮች ሀብት የማግኛ ዘዴዎችን በማጠናከር በቂና ቀጣይነት ያለው የጤና ፋይናንስ እንዲኖር ይደረጋል፤ መንግሥት ለጤናው ዘርፍ የሚመድበው በጀት በወጥነት በየጊዜው እንዲጨምር ይደረጋል።
- የጤና ልንድ በማቋቋም እና ሌሎች አዳዲስ የፋይናንስ ምንጮችን በመተግበር የጤና ዘርፉ በሂደት የራሱን ወጪ በራሱ እንዲሸፍን ይደረጋል።
- የመንግሥትና የግል አጋርነትና ሽርክና በጤና ሴክተር እንዲጠናከር ይደረጋል።
- ሁሉን አቀፍ የጤና ሽፋንን ለማሳካት እንዲያስችል መሰረተዋ የጤና አገልግሎት ፓኬጅ በማዘጋጀት ይተገበራል፤ ፓኬጁ የህዝቡን የጤና ፍላጎት እና የጤና ስርዓቱን አቅም ታሳቢ ያደረገ መሆኑን ይረጋግጣል፤ ፓኬጁም በየጊዜው ይገመገማል።
- የጤና መድሀኒት ሥርዓቱን የተቀናጀና የተጠናከረ በማድረግ ሁሉን-አቀፍ የጤና ሽፋን ለማሳካት የፋይናንስ ከላላ እንዲረጋገጥ ይደረጋል።
- የህብረተሰቡን የጤና ስጋት ተጋላጭነትና የአገልግሎት ፍላጎት፤ እንዲሁም የአገልግሎት ሰጪ ተቋማትን አቅም መሠረት ያደረገ የገንዘብ ማሰባሰብ እና የአገልግሎት ግዢ ሥርዓት ይዘረጋል፤ የመንግሥት የጤና ተቋማት ገቢያቸውን የሚጠቀሙበት አሰራር ይጠናከራል።
- ሜዲካል ተረዝም በሂደት እንዲጎለብት በማድረግ እንደ አንድ የጤና ገቢ ምንጭ እንዲሆን ይደረጋል፤ አስፈላጊው ሞዘናዎችም ይካሄዳሉ።

4.9. የሀገር በቀል እውቀትና ባህል ህክምና

- በባህል መድኃኒትና ተዋፅኦዎች ላይ ጥናትና ምርመሮች፤ የባህል ህክምና ትምህርትና ሰልጠና መደበኛ ለማድረግና ለማስፋፋት፤ ሀገርበቀል እውቀቶችና ልማዶች ተመዝግቦው እንዲቀመጡ፤ አጠቃቀማቸው እንዲሻሻል፤ ከትውልድ ወደ ትውልድ እንዲተላለፍ ስርዓት ይዘረጋል።
- የባህል ህክምና የጥራት ደረጃውንና ደህንነቱን ጠብቆ በአጠቃላይ የጤና አገልግሎት አሰጣጥ ስርዓቱ ውስጥ የሚካተትባቸውና ከዘመናዊ ህክምና ጋር ተቀናጅቶ እንዲሰጥ አሰራር ይዘረጋል።
- የባህል ህክምና በዘመናዊ መንገድ የሚመረትበትንና ጥቅም ላይ የሚውልባቸውን ሞቹ ሁኔታዎች ማመቻቸት፤ ለባህል ህክምና የኢንዱስትሪና የምርምር ቁርኝት ይጠናከራል።
- ግለሰቦችንና ህብረተሰቡን እውቀቱና ልምዱ ከሌላቸው የባህል ህክምና አዋቂዎች ለመጠበቅ የማህበረሰብ ግንዛቤ ማስጨበጫ ስራዎች ይሰራሉ።
- ለመድኃኒትነት የሚያገለግሉ የተፈጥሮ ሀብቶችን ጥበቃ እንዲያስፈልግ ይደረጋል።
- የሀገር-በቀል የባህል ህክምና እውቀትና ልማድን ለማጎልበትና ጠብቆ ለማቆየት የሚረዳ ሀገራዊ የመረጃ ቋት ይደራጃል።

4.10 የጤና ዘርፈ ብዙ ትብብር

- በጤና እና ጤናማነት ላይ አስታዊ ተፅእኖ ሊያሳርፋ የሚችሉ ማህበራዊ፣ ኢኮኖሚያዊ እና ከባቢያዊ ዘርፈ ብዙ ሞላሽ ለሚሹ ችግሮች ተገቢውን ሞላሽ ለመስጠት የሚያስችሉ አሰራሮችን በመንደፍ በሁሉም የዘርፍ አካላት አማካኝነት በትብብር ሞላሽ እንዲያገኙ ይደረጋል።
- የዘርፈ ብዙ ሞላሽ ለሚፈልጉ የጤና ችግሮች ተገቢ ሞላሽ ለመስጠት የሚያስችል አሰራርና ዓቅም እንዲገነባ ይደረጋል።
- ከጤና ውጭ ያሉት የዘርፍ አካላት ከጤና ዘርፍ ጋር በመሆን የማህበረሰብ የጤና ችግሮችን ለመፍታት የሚያስችሉ ፖሊሲዎችን እና ስትራቴጂዎችን፤ የአሰራር ማዕቀፎችን እና መመሪያዎችን በጋራ እንዲያዘጋጁ፤ ቅንጅታዊ አሰራር እንዲጠናከር፤ የድንገተኛ የጤና አደጋ ጊዜ ዝግጁነት እና ሞላሽ አሰጣጥ እንዲሻሻል ይደረጋል።
- ከልማት አጋሮች እና ከዓለም አቀፍ ድርጅቶች ጋር በመተባበር የጤና ዘርፍ መሠረተ ልማት፤ የሰው ሀይል አቅም ግንባታ እና የሀብት ማሰባሰብ እንዲሻሻል ይደረጋል።
- የሲቪል ማህበረሰብ ድርጅቶች በጤና ፖሊሲ እና ፕሮግራም አተገባበር፤ አገልግሎት አሰጣጥ፤ በጤና አጠባበቅ ግንዛቤ በማሳደግ፤ በማህበረሰብ ተሳትፎ፤ የማህበረሰብ አካታችነት እና አድጦኬሲ ተግባራት ላይ ያላቸው አስተዋጽኦ እንዲጠናከር ይደረጋል።

- ከጥናት እና ሞርሞር ተቋማት ጋር በመሆን የጤና ፖሊሲዎች፣ ስትራቴጂዎች፣ ፕሮግራም እና አገልግሎት አሰጣጥ እንዲሻሻል ይደረጋል።
- የጤና አጠባበቅ አገልግሎት ተደራሽነትን እና ጥራትን ለማሳደግ የጤና አገልግሎት አሰጣጥ፣ በጤና መሠረተ ልማት ግንባታ፣ ቴክኖሎጂ እና አቅም ግንባታ ላይ የግለ ዘርፍ ተሳትፎ እና አንቨስትመንት እንዲበረታታ ይደረጋል።
- ጤናማነትን ለማረጋገጥና ለጤና ፍትሀዊነት ሞላሽ ለመስጠት በተለያዩ ዘርፎች መካከል ያለው ግንኙነትና ትስስር እንዲጠናከር ይደረጋል።
- በጤና ዘርፈ ብዙ ሞላሽ የሚፈልጉ ጉዳዮች አግባብነት ያላቸውን ባለድርሻ አካላት በማሰባሰብ እና በትብብር የሚተገበር ሲሆን እንደአስፈላጊነቱም በፖሊሲ፣ በስትራቴጂ፣ በህግ ማዕቀፎች እና በአሰራሮች እንዲመራ ይደረጋል።
- የጤና ዘርፈ ብዙ ትብብር የሚፈልጉ ጉዳዮች በዘርፎች እቅድ ሞላሽ ለመስጠት በሚያስችል መልኩ መካተታቸውና መተግበራቸው ይረጋግጣል።
- የተለያዩ የዘርፍ እና ተቋማት ፖሊሲዎችና ስትራቴጂዎች በጤናው ላይ የሚፈጥሩ ተፅእኖ ክትትል ይደረግበታል።
- በዘርፎች መካከል የጋራ ተጠያቂነትን ለመፍጠር የክትትል ድጋፍ ማእቀፍ ይዘረጋል።

5. የፖሊሲው ቁልፍ የውጤት መስኮች

5.1 የዜጎች ጤንነት ማሻሻል እና የሞት ሞጣኔን መቀነስ

የዜጎችን ጤንነት ለማሻሻል የሚሀበረሰቡን ግንዛቤ በማሳደግ ተላላፊና ተላላፊ ያልሆኑ በሽታዎችን በመከላከልና በማከም የዜጎችን ጤንነት በቀጣይነት እንዲሻሻል ይደረጋል። በተለይም የእናቶችና የህፃናት ሞትን ለመቀነስ ሀገራዊና አለም አቀፋዊ ስሞምንቶችን መሰረት በማድረግ ተደራሽነቱንና ጥራቱን የጠበቀ የጤና አገልግሎት እንዲቀርብ በማድረግ በሀገር ደረጃ የእናቶች እና የህፃናት ህክምና አገልግሎት በማሻሻል፣ የሰርዓተ ሞግብ ግብዓት አቅርቦት በማሻሻል እና ግንዛቤ በማሳደግ፣ እየተከሰቱ ያሉ በሽታዎችን በመከላከልና በመቆጣጠር፣ የሀይጅን እና የአካባቢ ጤና አጠባበቅን በማሻሻል፣ የቤተሰብ ዕቅድ እና የስነተዋልዶ ጤና በማሻሻል፣ የእናቶች ጨቅላ ሕጻናትና ህጻናት ጤና አገልግሎት በማሳደግ፣ የክትባት አገልግሎት በማስፋፋት፣ የአፍላ ወጣቶችና ወጣቶች ጤና በማሳደግ የዜጎችን ፣ የእናቶችና ህፃናትን ጤንነት በማሻሻል የሞት ሞጣኔን መቀነስ በቀጣይነት ይረጋገጣል።

5.2. ጥራት እና ፍትሃዊነት ያለው የጤና መሰረተ ልማት

የጤና መሰረተ ልማት ተደራሽነትን በማሳደግ የመጀመሪያ ደረጃ የህክምና መስጫ ተቋማት፣ አጠቃላይ/ ጀነራል/ እና የሪፈራል ሆስፒታል መሰረተ ልማትን በማስፋፋት እና በሀገሪቱ የተቀመጡ ስታንዳርድ እንዲያሟሉ በማድረግ ዜጎች ጥራት እና ፍትሀዊነት ያለው የጤና አገልግሎት እንዲያገኙ ይደረጋል።

5.3. ተደራሽና ጥራቱን የጠበቀ የህክምና መሳሪያዎችና ግብዓት

የህክምና መስጫ መሳሪያና መድሀኒት አቅርቦት በማሳደግ፣ የባህላዊ ህክምና መድሀኒት ልማት በማስፋፋት፣ አግባባዊ የመድሀኒትና የህክምና መሳሪያዎችን አጠቃቀም በማሻሻል፣ የባህላዊ መድሀኒት ልማት በማሻሻልና ከዘመናዊ የህክምና መድሀኒት ጋር በማቀናጀት የህክምና መሳሪያና ግብዓት ተደራሽነትና ጥራት እንዲረጋገጥ ይደረጋል።

5.4. ዘላቂ የፋይናንስ አቅም ማጎልበት

የጤና መድሀኒት ተደራሽነት በማሳደግ፣ የጤና ዘርፍ ሀብት አሰባሰብ በማሻሻል፣ የግልና የመንግስት አጋርነት በማሳደግ፣ የግል ዘርፍ አስተዋፅዖ በጤናው ዘርፍ በማሳደግ በጤናው ዘርፍ የሚሰተዋለውን የሀብት እጥረት በመቀረፍ ዘላቂ የፋይናንስ አቅም እንዲጎለበት ይደረጋል።

5.5. ጠንካራ የጤና ዘርፍ የመፈጸምና የማስፈጸም አቅም

የጤና ዘርፍ የሰው ሀይል አስተዳደር ከዘርፉ ጋር የሚራመድ በማድረግ የጤና የሰው ሀይል ልማት እና አስተዳደር በማሻሻል፣ የጤና የሰው ሀይል ልማት ቀጣይነት ባለው መልኩ በማሳደግ፣ በጤናው ዘርፍ ሞርሞርና ጥናትን በማጠናከርና ሞላሽ ሰጪ እንዲሆን በማድረግ፣ የዲጂታል የጤና ቴክኖሎጂ አሰራርን እና የጤና አገልግሎት ስርዓትን በመዘርጋት፣ የጤና መረጃ አስተዳደር ሥርዓትን በማዘመን፣ የጤናው ዘርፍ የመፈፀምና የማስፈፀም አቅም እንዲጎለበት ይደረጋል።

5.6. የተገልጋይ እርካታ

ታካሚዎች እና ሌሎች የጤናው ዘርፍ ተገልጋዮች በጤናው ዘርፍ በሚሰጡት አገልግሎቶች የሚኖራቸውን እርካታ ለመጨመር የሚያስችሉ ተግባራት ለመፈጸምና ውጤታማነታቸው እንዲመዘን ይደረጋል።

6. ፖሊሲ የማውጣት ስልጣንና የፖሊሲው ወሰን

ይህ የጤና ፖሊሲ በጤና ሚኒስቴር ሀሳብ አመንጭነት ተዘጋጅቶ በሚኒስትሮች ምክር ቤት ፀደቆ ተግባራዊ ይሆናል። ይህ ፖሊሲ የህብረተሰቡን ጤንነት ወደ ላዕ ደረጃ ለማድረስ በመላ ሀገሪቱ መተግበር ያለባቸውን በሁሉም ጤናና ጤና-ነካ ጉዳዮች ላይ ተፈጻሚነት ይኖረዋል።

7. የፖለቲካው ማሰራጨትና ስትራቴጂዎች

ይህን ሀገራዊ የጤና ፖሊሲ ትግበራ ለመምራት፣ ለመደገፍና ለመከታተል በሚያስችል ሁኔታ የሚከተሉት ዋና ዋና የፖሊሲ ማሰራጨትና ስትራቴጂዎች ተለይተዋል፡፡

7.1 ፖሊሲውን የሚተገብሩ ተቋማት እና ሃላፊነት

- **የጤናው ዘርፍ በየደረጃው የሚገኙ አካላት፡-** ከጤና ሚኒስቴር ጀምሮ እስከታችኛው እርከን የሚገኙ አጠቃላይ የጤና ዘርፍ አስተዳደር አካላት፣ ተጠሪ ተቋማት፣ ጤናና ጤና ነክ ተቋማት እና የህክምና አገልግሎት መስጫ ተቋማት የተቀመጠትን አላማዎች፣ የፖሊሲ ጉዳዮች እና አቅጣጫዎች ተፈጻሚ እንዲሆኑ ግንባር ቀደም ሚና ወስደው ተግባራዊ እንዲሆኑ ያደርጋሉ፡፡
- **የክልል መንግሥታት፡-** የጤና ፖሊሲውን ተግባራዊ ለማድረግ አጠቃላይ ማህበረሰቡን በማስተባበር በጤና ማጎልበት፣ በሽታ መከላከል፣ የጤና አገልግሎት አሰጣጥ፣ በማህበረሰብ ጤና ላይ ጉዳት ሊያደርሱ የሚችሉ ድንገተኛ አደጋዎች መከላከል እና ሞላሽ መስጠት፣ መልሶ ማቋቋም፣ የጤና እና ጤና ነክ ቁጥጥር ስርዓት ግንባታ፣ መሰረተ ልማት ግንባታ፣ ግንዛቤ በመፍጠር፣ የጤና መድሀኒት ተጠቃሚ እንዲሆን በማድረግ፣ አጠቃላይ የጤና አገልግሎት ጥራትና ተደራሽነትን፣ አካታች እንዲሆን በማድረግ እና ጤና ነክ መሰል ሰራዎች ላይ ሞቹ ሁኔታዎችን እንዲፈጠር በማድረግ እና የቁጥጥር ሰራዎች በሀገሪቷ ህጎች መሰረት ተፈጻሚ እንዲሆኑ በማድረግ የጤናማ ማህበረሰብ ፈጠራ ላይ የጎላ ድርሻ ያበረክታሉ፡፡
- **የኢኮኖሚክስና ቴክኖሎጂ ሚኒስቴር፡-** በሀገር ደረጃ የሚካሄዱ የቴክኖሎጂ ምርምርና ጥናትን በማስተባበር፣ የጤና አገልግሎት አሰጣጥ ሂደቱን ለማሳለጥ የሚያስችሉ ዲጂታላይዜሽን በማስፋፋት፣ የአይሲቲ መሠረተ ልማት በማስፋፋት፣ የቴክኖሎጂ ፈጠራ ከጤና ፕሮግራም እና አገልግሎት አሰጣጥ ጋር በማስተሳሰር ቴክኖሎጂን መሠረት ያደረገ የጤና ሥርዓት እንዲኖር ያደርጋል፡፡
- **የትምህርት ሚኒስቴር፡-** የትምህርት ካሪኩለሞች ሲቀረጹ ተላላፊ፣ ተላላፊ ያልሆኑ የእናቶችና የህጻናት ጤና አገልግሎት እና በስርዓተ-ምግብ ዘሪያ መግባቱን ማረጋገጥ፣ የክትባት አገልግሎት በትምህርት ቤት ውስጥ እንዲሰጡ ማመቻቸት፣ የጤና አገልግሎት የሚሰጥባቸውን ማእከላት በትምህርት ቤቶች ውስጥ ማድራጀት፣ የጤና ክብባትን ማድራጀት እና ማጠናከር፣ የትምህርት ቤት ምግብ ፕሮግራም ተግባራዊ ማድረግ፣ በትምህርት ቤት በቂ እና ንጽህናውን የጠበቀ የመጠጥ ዉሀ አቅርቦት እንዲኖር ማድረግ፣ በስርዓተ-ምግብ ዘሪያ ጥናት እና ምርምር ሰራዎችን ማከናወን፣ በትምህርት ቤት አካባቢ አደንዛዥ እጾች እና ሌሎች አነቃቂ ንጥረ ነገሮች እንዲያደራ መከላከል እና መቆጣጠር፣ የጤና ባለሙያዎች ሥልጠና

ጥራቱን የጠበቀ እንዲሆን በማድረግ እና በመመሪያ ሆስፒታሎች ላይ አገልግሎት አሳጣጡን ጥራቱን የጠበቀና የልህቀት ማእከል እንዲሆን ማድረግ፤ የጤና ሰራተኛ በበቂ ቁጥርና የመያ ስብጥሩን በጠበቀ መልኩ አቅርቦትን ለማረጋገጥ ትምህርት እና ስልጠና መስጠት፤ የትምህርት ተቋማት ለትምህርት ማህበረሰቡ ጤና ሞቹ እንዲሆኑ ያደርጋል።

- **የሴቶችና ማህበራዊ ጉዳይ ሚኒስቴር፡-** ሕፃናት፣ ሴቶች እና ልዩ ፍላጎት ያላቸው ዜጎች በጤና ፕሮግራሞች እና አገልግሎቶች ዙሪያ ግንዛቤ በማሻሻል አገልግሎቶች እንዲሰጡ ደጋፍ ማድረግ እና የማህበረሰብ ንቅናቄ ስራዎች በመስራት፤ ሴቶች የቤተሰብ ሞጣኔ አገልግሎት እንዲጠቀሙ ግንዛቤ ማስጨበጫ ስራ ማከናወን፤ የህጻናት ጥበቃ እና ክብካቤ ተግባራዊ ማድረግ፤ ዜጎች የክትባት አገልግሎት ተጠቃሚነትን ማረጋገጥ፤ የሴቶች ወጣቶች እና አፍላ ወጣቶች በጤናቸው ላይ የመወሰን አቅም እንዲጨምር ማድረግ እና ሰደተኞች እና ከሰደት ተመላሾች የጤና አገልግሎት እንዲያገኙ በማድረግ የሚጠበቅባቸውን ድርሻ እንዲወጡ ይጠበቃል።
- **ከተማና መሰረተ ልማት ሚኒስቴር እና የውሀና ኢነርጂ ሚኒስቴር፡** - የመጠጥ እና የግል ንጽህና መጠበቂያ በቂ ዉሀ ማቅረብ፤ የኤሌክትሪክ እና ሌሎች የሀይል አማራጭ አቅርቦት ማሟላት፤ የመሰረተ ልማት ግንባታ የዲዛይን እና ደረጃ ቁጥጥር ስራዎች ላይ ደጋፍ ማድረግ፤ በሁሉም ደረጃ ያሉ የጤና ተቋማት የመሰረተ ልማት እንዲመላለፉ ማድረግ፤ በሀይጂን እና ሳኒቴሽን ዙሪያ የሚያስፈልጉ የግንዛቤ ማስጨበጫ እና መሰረተ ልማት ስራዎችን ያከናውናል።
- **ግብርና ሚኒስቴር፡-** ደህንነቱ የተጠበቀ የሞግብ ምርትና ምርታማነትን ማሳደግ፤ ጤናማ ያልሆነ ሞግብ ላይ ከሚመለከታቸው አካላት ጋር የቁጥጥር ስራዎችን ያከናውናል እንዲሁም ሞግብ አጠር በሆኑ አካባቢዎች ስርዓት ሞግብ ለያሻሽሉ የሚችሉ የግብርና አሰራር ስርዓቶችን በመቀየስ ተግባራዊ ያደርጋል።
- **ባህልና ስፕርት ሚኒስቴር፡-** ሃገር በቀል የባህል ህክምናዎችን መለየትና መንከባከብ ላይ ተባብሮ ይሰራል፤ የግንዛቤ ማስጨበጫ ስራ በመስራት “ስፓርት ለሁሉም” ፕሮግራምን በመተግበር ተላላፊ ባልሆኑ በሽታዎች የሚደርሰውን ጫና መቀነስ፤ በጤናዊ ላይ የበጎ ፍቃድ ስራዎች እንዲሰሩ የማበረታት ስራዎችን ያስተባብራል።
- **ንግድ እና ቀጠናዊ ትሰሰር ሚኒስቴር እና የፋርማሲዩቲካል ኢንዱስትሪ እና ሌሎች፡-** የጤና እና ጤና ነክ ተቋማት የኢንቨስትመንት እና ንግድ ፍቃድ አሰጣጥ ላይ ከጤና እና ጤና ነክ ተቋማት ተቆጣጣሪ አካል ጋር በመሆን ያላቸው ደረጃ እንዲያሟሉ እና ቀልጣፋ አሰራር እንዲኖራቸው ይደረጋል። ከጤና ተቆጣጣሪ ባለስልጣን ጋር በመሆን ደረጃቸው ካልጠበቀ ምርት እና አገልግሎት የሚመጣ የጤና ስጋት ለመጠበቅ እንዲያስችል የጤና እና ጤና ነክ ምርቶችና አገልግሎቶች ደህንነትና ጥራትን እንዲረጋገጥ ያደርጋሉ።

- **ሰላም ሚኒስቴር:-** የአደጋ ጊዜ ቅድመ ማስጠንቀቂያ መረጃዎችን ማጋራት፤ የአገር ውስጥ ተፈናቃይ በጤና እና በመሰል ችግሮች እንዲፈጸሙ ለማድረግ አስቸኳይ ሁኔታ ማመቻቸት፤ በግጭት ሞክንያት ጉዳት ለሚደርሰባቸው የማህበረሰብ ክፍል የማህበራዊ እና ሰነ-ልቦናዊ ድጋፍ እንዲያገኙ ማመቻቸት፤ የተለያዩ የግጭት አፈታተ ዘዴዎችን በመጠቀም በግጭት ሞክንያት በማህበረሰብ ላይ ሊደርሱ የሚችሉ የሞት፣ የአካልና የሰነ አእምሮ ጉዳቶችን መቀነስ፡፡
- **የመስኖና ቆላማ አካባቢ ሚኒስቴር:-** በመስኖና ቆላማ አካባቢዎች ዘላቂ ልማት ላይ የሞግብ ዋስትናና ኑሮ በማሻሻል ተመጣጠኝ የሞግብ አቅርቦት እንዲኖር ማስቻል፤ በመስኖ አካባቢ ውሀ ወለድ በሽታዎች እንዲፈጠሩ የሚደረገውን ጥረት ማገዝ፡፡
- **ገንዘብ ሚኒስቴር:-** የጤና በጀት እንዲጨምር ድጋፍ በማድረግ ለጤናማነት እና ምርታማነት ጉልህ አስተዋጽኦ ለሚያበረክቱ ሰራዎች በቂ በጀት እና ሀብት መመደብ፤ የጸሀይ ውሀ አቅርቦት ለማሻሻል፤ የሞግብ ዋስትና ለማረጋገጥ፤ የዘላቂ ልማት ግቦች ለማሳካት የሚያስችሉ ፕሮግራም እና ፕሮጀክቶች የፋይናንስ ድጋፍ እንዲያገኙ ማድረግ፡፡
- **ትራንስፖርት እና ሎጂስቲክ ሚኒስቴር:-** እየጨመረ ከመጣው ተሽከርካሪዎች ጋር በተያያዘ በአየር ብክለት ሞክንያት ሊከሰቱ የሚችሉ የጤና ችግሮችን ለመከላከል የክትትል እና ቁጥጥር ስልቶችን መቀየስ፤ የተሽከርካሪ አደጋዎች እንዲቀንሱ የሚያስችሉ ስልቶችን መንደፍ እና ተግባራዊ ማድረግ፤ የሶስተኛ ወገን ሊንሹራንስ ትግብራን ማጠናከር፤ ከሞተር ተሽከርካሪዎች ወደ ሞተር ያልሆኑ ተሽከርካሪዎች ሽግግር ለማድረግ የሚያስችሉ አሰራሮችን ተግባራዊ ማድረግ፤ በኢትዮጵያ ባህር ትራንስፖርት እና ሎጂስቲክ አማካኝነት ለጤና ፕሮግራም እና አገልግሎት የሚውሉ ግብአቶችን በፍጥነት ወደ እሚፈለጉበት መዳረሻ እንዲደርሱ ማድረግ፡፡
- **የውጭ ጉዳይ ሚኒስቴር:-** በዓለም አቀፍ ደረጃ ለሚከሰቱ ወረርሽኝ እና በድንበር አካባቢ ለሚከሰቱ የጤና ችግሮች ምላሽ መስጠት የሚያስችሉ አሰራሮችን በመዘርጋት ከገረቤት አገራት ጋር ያለውን ትስስር ማጠናከር፤ በአለም አቀፍ ደረጃ ለሚደረግ ግንኙነቶች የጤና አታሌዎች ስራ እንዲጠናከር ማድረግ፤ በውጭ የሚኖሩ ትውልደ ኢትዮጵውያን እና ዲያስፖራ አባላት በጤና ዙሪያ የሚያደረጉትን ተሳትፎ እንዲሻሻል የአሰራር ስርዓት መዘርጋት፤ በጤና ዙሪያ ከውጭ የሚመጣ ሊንቨስትመንት ፍላጎት እንዲጨምር ማድረግ፡፡
- **ሰራ እና ክህሎት ሚኒስቴር:-** የፌደራልና የክልል መንግስት ተቋማትን፣ የግለሰብ ዘርፍ እንዲሁም የልማት አጋሮችን የሥራ ዕድል ፈጠራ ጥረቶች በማስተባበር እና በመደገፍ ሰራ አጥነትን በመቀነስ ወጣቶች ከአልባሌ ቦታ እንዲወጡ እና የደባል ሱስ ተጋላጭ እንዲሆኑ በማድረግ ጤናማ እና አምራች ዜጋ ለመፍጠር

የሚደረገውን ጥረት መደገፍ፤ የመካከለኛ ክህሎት ልማት ስራን እና የሰራ ቦታ የጤና ደህንነት ማጠናከር፤ የጤና ስራ ፈጠራ እና የክህሎት ልማትና የቴክኖሎጂ ሽግግር ላይ በጋራ ይሰራል።

- **ሲቪል ሰርቪስ ኮሚሽን፡-** በጤና ፖሊሲው ላይ የተቀመጠትን የፖሊሲ ጉዳዮች እና አቅጣጫዎች በቅልጥፍናና በውጤታማነት ለመወጣት የሰው ሀብት ልማትና አስተዳደር ስራዎችን በብቃት ለመመራት፤ የለውጥና የአገልግሎት አሰጣጥ ማሻሻያ ፕሮግራሞች በውጤታማነት እንዲተገበሩ ለማድረግ ተከታታይነት የለው ደገፍ እና ክትትል ማድረግ ነው።
- **የአካባቢ ጥበቃ ባለስልጣን፡-** ከእንዳሰትራ ማሞሪያ እና አገልግሎት መስጫ ተቋማት፤ ከከተሞች የሚወጡ የደረቅ እና ፍሳሽ እንዲሁም ጨረር አመንጫ ንጥረ-ነገሮች ለጤና ጉዳት እንዳያደርሱ የአካባቢ ጥበቃ ስራዎችን ይሰራል።
- **ብዙሃ ህይወት አንስተትዩት፡-** በባህል ህክምና ጥቅም ላይ የሚውሉ ዕፅዋቶችን የመለየት የመንከባከብና የማቆየት ስራ ላይ በትብብር ይሰራል።
- **መንግስታዊ የልሆኑ የጤናው ዘርፍ ባለድርሻ አካላት**
 - **የልማት አጋሮች፡** በጤናው ዘርፍ በፖሊሲው የተመለከቱ ዋና ዋና የፖሊሲ የትኩረት አቅጣጫዎችና እርምጃዎች ተግባራዊ እንዲደረጉ የፋይናንስ፤ የአቅም ግንባታ እና የግብዓት አቅርቦት ላይ በትብብር ይሰራሉ።
 - **የሲቪክ ማህበራት፡** በፖሊሲው የተመለከቱ ጉዳዮችን በተመለከተ ግንዛቤ የመፍጠር፤ የልማት አጋሮች ጋር በመተባበር የጤና አገልግሎት ማቅረብ፤ አቅም ግንባታ ስራዎችን መሰራት፤ ፖሊሲው በአግባቡ መተግበሩን ክትትልና ግምገማ የመካሄድ ስራዎችን የሚያከናውኑ ይሆናል።
 - **የግል ዘርፍ፡** የጤና አገልግሎት ተቋማት በማሰፋፋት፤ የህክምና ግብአት በማሞረት፤ የህክምና ግብአት አቅርቦት፤ ክምችት እና ስርጭት ላይ እና የሜዲካል ተረዝም ለማሰፋፋት በሚደረጉ ጥረቶች ላይ ጉልህ ድርሻ እንዲያበረክቱ ይጠበቃል።

7.2. የፖሊሲው ማሰራጨሚያ የህግ ማዕቀፎችና አሰራሮች

በሰራ ላይ ያሉ የኢትዮጵያ ህብረተሰብ ጤና አንስተትዩት፤ የመድሃኒት ፈንድ እና የኢትዮጵያ መድሃኒት አቅራቢ አገልግሎት፤ የመድሃኒት ፈንድ እና የመድሃኒት አቅርቦት ኤጀንሲ ማቆቋሚያ አዋጆች፤ የማህበራዊ ጤና መድሀን፤ የማህበረሰብ አቀፍ የጤና መድሀን አዋጆች የጤና ፖሊሲውን ለማሰራጨም ስራ ላይ እንዲውሉ የሚደረግ ሲሆን የማህበራዊ ጤና መድሀን፤ የማህበረሰብ አቀፍ የጤና መድሀን፤ የአርማወር ሐንሰን የሞርሞር አንስተትዩት ማቋቋሚያ እንዲሁም የፌደራል ሆስፒታሎች አስተዳደር የወጡ ደንቦች ተግባራዊ የሚደረጉ ሲሆን የጤና አገልግሎት አስተዳደር እና ቁጥጥር፤ የህብረተሰብ ጤና

አደጋዎች ቁጥጥር እንዲሁም የአደገኛ በሽታ አምጪ ተህዋሳያንና መርዛማ ንጥረ ነገሮች አስተዳደርና ቁጥጥር አዋጆች በአዲስ መልክ ወጥተው የሚተገበሩ ይሆናል።

በተጨማሪም የጤና አገልግሎት አስተዳደር፣ የኢትዮጵያ የሞግብ እና የመድኃኒት ባለስልጣን የአገልግሎት ክፍያ፣ የኢትዮጵያ መድኃኒት አቅራቢ አገልግሎት የሰው ሃይል አስተዳደር፣ ለፌዴራል ሆስፒታል እና ለዩኒቨርሲቲ ማሰተማራያ ሆስፒታል አስተዳደር፣ የኢትዮጵያ ደሞና ቲቮ አገልግሎት ባንክ ማቋቋሚያ እንዲሁም የጤና መረጃ አስተዳደር፣ የጤና ባለሙያዎች የሙያ ብቃት ደረጃና የሰነድ-ሞግባር ደንብ በአዲስ መልክ ተዘጋጅተው ተግባራዊ የሚደረጉ ይሆናል። በተጨማሪም የመድኃኒት ፈንድ እና የኢትዮጵያ መድኃኒት አቅራቢ አገልግሎት ማቋቋሚያ፣ የመድኃኒት ፈንድ እና አቅርቦት አገልግሎት ማቋቋሚያ አዋጆች እንዲሻሻሉ ተደርገው የሚተገበሩ እና የኢትዮጵያ የሞግብ እና የመድኃኒት ማቋቋሚያ፣ የኢትዮጵያ ህብረተሰብ ጤና ኢንሰሪትዩት ማቋቋሚያ፣ የአርማወር ሐንሰን የሞርሞር ኢንሰሪትዩት ማቋቋሚያ ደንቦች ተሻሽለው ተግባራዊ ይሆናሉ።

7.3 የፖሊሲው ማሰራጨትና ፕሮግራሞች

የዜጎችን ጤንነት ለማሻሻል እና የሞት ምጣኔን ለመቀነስ፡- የእናቶች እና የህጻናት ጤና አገልግሎት ማሻሻል፣ የሰርዓተ ሞግብ ማጠናከር፣ በሽታዎች መከላከልና መቆጣጠር፣ እና ሀይጅና የአካባቢ ጤና አጠባበቅ ፕሮግራሞች እና የህክምና አገልግሎት አሰጣጥ ማሻሻያ ስራዎች ተግባራዊ ይደረጋሉ። ጥራት እና ፍትሃዊነት ያለው የጤና መሰረተ ልማት ለማረጋገጥ፡- ጥራት እና ፍትሀዊነት ለማረጋገጥ የጤና መሰረተ ልማትን በየደረጃው በማስፋፋት የጤና መሰረተ ልማት ፕሮግራም ተግባራዊ ይደረጋል። የጤና መሠረተ ልማት ፕሮግራም የጤና አገልግሎትን ተደራሽነት እና ጥራትን ለማረጋገጥ የሚከናወኑ በመጀመሪያ ደረጃ የህክምና መስጫ ተቋማት ማስፋፊያ እና የሆስፒታል መሰረተ ልማት ማስፋፊያ ስራዎችን ተግባራዊ በማድረግ ተፈጻሚ ይሆናል።

የህክምና መሳሪያዎችና ግብዓት ተደራሽና ጥራቱን የጠበቀ እንዲሆን ለማድረግ፡ የህክምና መስጫ መሳሪያና መድሀኒት አቅርቦት እና የባህላዊ ህክምና መድሀኒት ልማት ፕሮግራሞች ተግባራዊ ይደረጋሉ። የህክምና መስጫ መሳሪያና መድሀኒት አቅርቦት ፕሮግራም በዋናነት የህክምና መሳሪያዎች እና የህክምና መድሀኒት አቅርቦትን ለማሻሻል የሚከናወኑ ስራዎችን ተፈጻሚ ለማድረግ ተግባራዊ የሚደረግ ፕሮግራም ይሆናል። የባህላዊ ህክምናና መድሀኒት ልማት ፕሮግራም በዋናነት የባህላዊ ህክምና ልማት ሳይንሳዊ እና ዘመናዊ እንዲሆን የሚከናወኑ ስራዎችን እንዲሁም የባህላዊ መድሀኒት በማልማት ተደራሽ ለማድረግ ተግባራዊ ይደረጋል።

ዘላቂ የፋይናንስ አቅም ለማግኘት፡- የጤና መድህን ተደራሽነት እና የጤና ዘርፍ ሀብት ማሰባሰብ ፕሮግራሞች ተግባራዊ ይደረጋሉ። የጤና መድህን ተደራሽነት ፕሮግራም በዋናነት የማህበረሰብ ጤና መድህን ተደራሽነትን ለማረጋገጥ የሚከናወኑ ስራዎችን የሚያካትት ይሆናል። የጤና ዘርፍ ሀብት ማሰባሰብ ፕሮግራም የጤና ዘርፍ ዘላቂ ፋይናንስ እንዲኖረው የሚከናወኑ ስራዎችን ለመተግበር እንዲሁም በጤናው ዘርፍ የግልፍ የመንግሥት አጋርነትን ለማግኘት የሚከናወኑ ስራዎችን ለማገዝ በመንግሥት የሚወሰዱ እርምጃዎችን ለማስፈጸም ተግባራዊ የሚደረግ ይሆናል።

ጠንካራ የጤና ዘርፍ የመፈጸሞና የማስፈጸም አቅምን ለማረጋገጥ፡- የጤና የሰው ሀይል ልማትና አስተዳደር እና የጤና መሠረተ ልማት ፕሮግራሞች ተግባራዊ ይደረጋሉ። የጤና የሰው ሀይል ልማት ፕሮግራም የህክምና ባለሙያዎችን በመያዝ ሰነዎችን በእውቀት እና በክህሎት የተገኙ እንዲሆኑ ለማድረግ የሚከናወኑ የብቃት ሞዘና ሥራዎች እና ተከታታይ የሆነ የአቅም ግንባታ ስራዎችን ለማገዝ እንዲሁም የጤና ዘርፉ ከህክምና ባለሙያዎች በተጨማሪ ብቃት እና ክህሎት ያላቸው የጤና ዘርፍ አመራር እና አስተዳደር የሰው ሀይልን ለማልማት ተግባራዊ የሚደረግ ይሆናል። የአቅም ግንባታ ፕሮግራም ከሰው ሀይል ልማት ባለፈ በመደበኛ የጤና ዘርፍ ተግባራት ተፈጻሚ የሚይዙ የጤና ዘርፍ የአሰራር እና የአደረጃጀት ክፍተቶችን ለመሙላት እና የጤናው ዘርፍ ተወዳዳሪ የሆነ አቅም እንዲኖረው ለማድረግ የሚተገበር ፕሮግራም ይሆናል።

7.4. የፖሊሲውን ውጤታማ አፈጻጸም የሚያረጋግጥ የክትትልና ግምገማ ሥርዓት

የጤና ፖሊሲው አተገባበር ዘርፉ ለአገሪቱ ልማትና ዕድገት የሚያስፈልገውን ጤናማ ማህበረሰብ ከመፍጠር፣ጥራት እና ፍትሀዊነት ያለው የጤና አገልግሎት ከማቅረብ፣ የዜጎችን ጤንነት ከማሻሻል እና የሞት ሞጣኔን ከመቀነስ፣ ጥራት እና ፍትሃዊነት ያለው የጤና መሰረተ ልማት ከማረጋገጥ፣ የህክምና መሳሪያዎችና ግብዓት ተደራሽና ጥራቱን የጠበቀ እንዲሆን ከማድረግ፣ ዘላቂ የፋይናንስ አቅም ከማግኘት እና ጠንካራ የጤና ዘርፍ የመፈጸሞና የማስፈጸም አቅምን ከማረጋገጥ አንፃር የጤና ፖሊሲው ያስገኘውን ውጤት በየገዜው ክትትልና ግምገማ ይደረግበታል። የክትትልና ድጋፍ ሥራው ፖሊሲውን መነሻ በማድረግ የተዘጋጀ የማስፈጸሚያ ፕሮግራሞችና ፕሮጀክቶች ላይ የሚያተኩር ይሆናል። ይህም የፖሊሲ ቁልፍ የውጤት መስኮችን ለማሳካትና መሳካታቸውንና ወቅታዊ እርምጃዎች መወሰዳቸውን እንዲሁም እንደ አስፈላጊነቱ የፖሊሲ ክለሳ ለማድረግ የሚያስችል በቂ እና አሳማኝ ምክንያት መኖሩን ለማረጋገጥ ያስችላል። ፖሊሲውን ወደ ተግባር ለመተርጎም የሚዘጋጁ ድንጋጌዎች፣ ፍፁም-ካርታዎችና ስትራቴጂክ እቅዶች ተፈጻሚነት ለማረጋገጥ በየደረጃው ያሉ ፈጻሚ አካላት ይጠናከራሉ። ስለዚህ የጤናና ጤና ነክ አገልግሎቶችን

የሚመሩና የሚያስተባብሩ በሁሉም ደረጃ የሚገኙ ተቋማት፤ በተለይም ደግሞ ለታችኛው የአስተዳደር እርከን አደረጃጀት ልዩ ትኩረት ይሰጣል። በአጠቃላይ ይህን የጤና ፖሊሲ ለመተግበር የሚከተሉት የክትትልና ግምገማ ሥርዓቶች ተግባራዊ ይደረጋሉ፡-

- በፌዴራል፣ በክልል፣ በተጠሪ ተቋማት፣ ጤና እና ጤና ነክ ተቋማት እና በሌሎችም የዘርፉ መዋቅሮች መካከል ቅንጅታዊ አሠራርን የተከተለ ውጥ በሆነ መልኩ እንዲተገበር የሚያስችል ሁሉም አካላት የተሳተፉበት የድጋፍና ክትትል የአልፀፀም ጠቋሚ መለኪያዎች ያካተተ እና ከዓለም አቀፋዊ የግምገማ አመልካቾች አንጻር የተቃኘ የክትትል እና ግምገማ ሰነድ ይዘጋጃል።
- በዘርፉ የአጭር፣ የመካከለኛ እና የረጅም ጊዜ ዕቅድ አልጻጸም ክትትልና ግምገማ ይደረጋል፤ ይህን ለመፈጸም የሚያስችል ደረጃውን የጠበቀና በቴክኖሎጂ የተደገፈ የክትትልና ግምገማ ሥርዓት ይዘረጋል፤ በሠለጠነ የሰው ኃይል የተሟላ ጠንካራ አደረጃጀት እንዲኖር ይደረጋል።
- በየሶስት ዓመቱ እና በየአምስት አመቱ የጤና ፖሊሲው ያመጣውን ውጤት በመካከለኛ ዘመን ግምገማ በማድረግ ለቀጣይ ሥራዎች መሻሻል በግብዓትነት እንዲውሉ ይደረጋል። ፖሊሲው ያመጣውን ውጤት በጤናው ዘርፍ ባለደርሻ እና አጋር አካላት አካታች በሆነ መረጃ የማሰባሰብ ዘዴ እንዲሁም በተለያዩ አገራዊና አለም አቀፋዊ የጥናትና ምርመራ ሥራዎችን መሠረት አድርጎ ይከናወናል።
- የጤናው ዘርፍ ዓመታዊ አልፀፀም ለመገምገም ከጤና ተቋማት እና ወረዳ ጀምሮ እስከ ሀገር አቀፍ ድረስ ያሉትን ተቋማት እና ባለደርሻ አካላትን ባሳተፈ መልኩ ገባጤ የሚካሄድበት ሥርዓት ይዘረጋል።
- የአሰራር ሰርአቶችን በመዘርጋት የጤና በሁሉም ፖሊሲዎች አተገባበር የሚጠናከር ሲሆን ይህም የዘርፈ-በዘር ሰራዎችን አቀናጅቶ ለመምራት ያስችላል። የህዝቡ ጤና የሚጠበቅ ሲሆን ከጎረቤት አገሮች፣ ከአህጉራዊና ከዓለም አቀፍ ተቋማት ጋር አጋርነትን በመፍጠር ከሌሎች አገሮች ጋር ትብብር እንዲጠናከር ይደረጋል።
- ፖሊሲው አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ ጥናት ላይ ተመሥርቶ የአገርና ዓለም አቀፍ ተሞክሮዎችን ባገናዘበ መልኩ እንዲሻሻል ይደረጋል።

8. ሌሎች ተዛማጅ ፖሊሲዎች

በጤናው ዘርፍ የተለዩ ዋና ዋና የፖሊሲ ጉዳዮች እና አቅጣጫዎች ተፈፃሚ እንዲሆኑ የሚያግዙ የሌሎች ዘርፎች ተዛማጅ ፖሊሲዎች የሚከተሉት ናቸው፡-

8.1 የኢኮኖሚ ልማት ዘርፎች እና የመሰረተ ልማት ፖሊሲዎች

- የግብርናና ገጠር ልማት ፖሊሲ የሰርዓተ ሞግብ እና የሞግብ ደህንነት በማረጋገጥ

ለጤና ጠንቅ እንዲያሰጥ የሚያደርግ ሲሆን የአሞራች ኢንዱስትሪ ፖሊሲ በአሞራች ኢንዱስትሪዎች የሚመረቱ ሞርቶች እና ከውጭ የሚገቡ ሞግብና ሞግብ ነክ ያልሆኑ ሸቀጦች ደህንነታቸውን የጠበቁ መሆናቸውን ያረጋግጣል።

- የኢንዱስትሪ ፖሊሲ የህክምና ግብአት፣ መሳሪያዎች እና ሌሎች ለጤናው ዘርፍ የሚያስፈልጉ ቁሳቁሶች በሀገር ውስጥ እንዲመረቱ ድጋፍ ያደርጋል።
- የሞግብ እና ስርዓተ-ሞግብ ፖሊሲ የሞግብና ሥርዓተ-ሞግብ ፖሊሲ ሀገሪቱ እያጋጠሟት ያለትን የሞግብና ሥርዓተ-ሞግብ ዋስትና ተግዳሮቶችን ለመፍታት ይቻል ዘንድ ጉዳዩ በሚመለከታቸው መንግስታዊና መንግስታዊ ያልሆኑ አካላት ቅንጅትና ትብብር በመፍጠር ከስርዓተ ሞግብ እና ደህንነት ጋር በተያያዘ ስራዎችን በተለያዩ ደረጃ ያሉ ባለድርሻ አካላትን በማሳተፍ ተግባራዊ ለማድረግ የሚረዳ ፖሊሲ ነው።
- የውሀ ልማት ፖሊሲ በሀገር ደረጃ ሀይጂንና ሳኒቴሽን አስፈላጊ የሆኑ መሰረተ ልማቶችን ከማስፋፋት አንፃር የበኩሉን የሚወጣ ይሆናል።

8.2 የማህበራዊና የሰው ሀብት ልማት ፖሊሲዎች

- የትምህርትና ስልጠና ፖሊሲ ብቃት ያለው የሰለጠነ የሰው ሀይል ከማፍራት አንፃር፣ ማህበረሰቡ ጤናውን እንዲጠበቅ ግንዛቤ ከመፍጠር አንፃር፣ በትምህርት ቤቶች የቤተሰብ ዕቅድ አገልግሎት የሚሰጡ ክብባትን ከማቋቋም አንፃር ከፍተኛ ሚና ይኖረዋል።
- ማህበራዊ ጥበቃ ፖሊሲ ተጋላጭ የሆኑ የማህበረሰብ ክፍሎችን የመጠለያ፣ የሞግብ፣ የመድሀኒትና ሌሎች የህክምና አገልግሎት እንዲያገኙ ያደርጋል።
- የስርዓተ ጾታ እኩልነት እና ሴቶችን የማበቃት ፖሊሲ የቤተሰብ ዕቅድ፣ ስርዓተ ጾታ ላይ ከጤና ጋር የተሳሰረ ስልጠና ግንዛቤ በመፍጠር እንዲሁም ሴቶች ተላላፊና ተላላፊ ባልሆኑ በሽታዎች እንዲደጠቁ የማስተማር ሃላፊነት ይኖረዋል።
- የወጣቶች ፖሊሲ ወጣቶችን የጤና ተጠቃሚ ለያደርጋቸው የሚችለውን የግንዛቤ ፈጠራ ስራዎችን፣ የሰነልቦና አገልግሎቶችን እንዲሁም የሰነተዋልጅ ጤና አገልግሎት በመስጠት አስተዋፅኦ ይኖረዋል።
- የህጻናት ፖሊሲ ህፃናት የተመጣጠነ ሞግብ እንዲያገኙ ማድረግ፣ መሰረተዋል የህፃናት የጤና አገልግሎት እንዲያገኙ እና ተጋላጭ የሆኑ ህፃናት የጤና አገልግሎት አንዲያገኙ የማድረግ ሚና ይኖረዋል።
- የስፐርት ፖሊሲ ማህበረሰቡን በማስተባበር የአካል እንቅስቃሴ እንዲያደርግ በማድረግ በአካልና በእምሮ የዳበረ ዜጋ በማፍራት ረገድ አስተዋስቶ ይኖረዋል።
- የባህል ፖሊሲ በማህበረሰቡ ውስጥ የሚገኙ ጎጂ ባህላዊ ድርጊቶች እንዲግርዛቱና ያለ እድሜ ጋብቻ የመሳሰሉ ጤናን የሚጎዱ ተግባራት እንዲወገዱ የማድረግ ሃላፊነት ይወጣል።

8.3 የሳይንስ፣ ቴክኖሎጂና ኢኖቬሽን፣ የከተማ ልማት እና የጥራት ፖሊሲዎች

- የሳይንስ፣ ቴክኖሎጂና ኢኖቬሽን ፖሊሲ ሳይንሳዊ ጥናትና ምርምርን በመደገፍ የመድሀኒት፣ መሳሪያዎች፣ የግብዓት አቅርቦት እንዲሻሻል የሚያግዝ ሲሆን የከተማ ልማት ፖሊሲ ከሳይንስና ህይወት አገጥሞ የተቀመጠ የዘርፉን ተግባራት እንዲፈጸሙ ያደርጋል።
- የኢትዮጵያ የጥራት ፖሊሲ በሀገር ውስጥ የሚመረቱ ሆነ ከውጭ የሚገቡ ግብዓቶችና መሳሪያዎችን ደረጃዎችን የማስጠበቅና መረጋገጥ ሚና ይኖረዋል።

8.4 የፍትህና የአስተዳደር ፖሊሲዎች

- የሲቪል ሰርቪስ ፖሊሲ ለጤናው ዘርፍ ውጤታማነት እደረጃጀትና አሰራር እንዲኖር ድጋፍ ማድረግ እና የጤናው ዘርፍ ባለሙያዎች የሚያበረታታ ሰርዓት እንዲቀረፅ ማድረግ።
- የውጭ ግንኙነት ፖሊሲ ለጤናው ዘርፍ ኢንቨስትመንት መሳብ እና ከልማት አጋሮች የጤና ፋይናንስ ማሰባሰብን ማግዘ ላይ ከፍተኛ ሚና ይኖረዋል።

9. የቃላት እና ጽንሰ ሃሳቦች ፍቺ

የቃሉ አገባብ ሌላ ትርጉም የሚያሰጠው ካልሆነ በስተቀር በዚህ የጤና ፖሊሲ ውስጥ፡-

- “አጠቃላይ የጤና አገልግሎት” ማለት የጤና ማበልፀግ፣ በሽታ መከላከል፣ የፈውስ ህክምና፣ የተሀደሶና የማስታገሻ አገልግሎትን ያጠቃለላ ነው።
- “ሁሉን አቀፍ የጤና ሽፋን” ማለት ጥራቱን የጠበቀ የጤና አገልግሎት ተደራሽ በማድረግ ሁሉም ዜጋ አላስፈላጊ ለሆነ የፋይናንስ ወጪ ሳይደረግ የሚያስፈልገውን የጤና አገልግሎት መጠቀም እንዲችል ማድረግ ነው።
- “የጤና ሥርዓት” ማለት የህብረተሰቡን የጤና ፍላጎት ለሚሟላት በመንግሥት ሆነ በግለሰቦች፣ በተቋማት እና በሀብት የተደራጀ ሥርዓት ማለት ነው።
- “የጤና ሥርዓት የአገልግሎት ደረጃዎች” ማለት በሦስት አሀዶች/ደረጃዎች የተደራጀ የጤና አገልግሎት አቅርቦትና አሰጣጥ ማለት ነው።
- የመጀመሪያዉ እርከን መሠረታዊ የጤና እንክብካቤ ሲሆን የመጀመሪያ ደረጃ ሆስፒታል፣ የጤና ጣቢያ እና የጤና ኬላን ያጠቃልላል።
- ሀሳተኛዉ እርከን አጠቃላይ ሆስፒታልን የሚያጠቃልል ሲሆን
- ራዕራል (ስፔሻላይዘድ) ሆስፒታል ሦስተኛዉና ከፍተኛዉን እርከን ይይዛል።

- “የመጀመሪያ ደረጃ ጤና ክብካቤ” ማለት ሳይንሳዊና በማህበረሰቡ ተቀባይነት ያለው ቴክኖሎጂና ዘዴ በመጠቀም፤ እንዲሁም በግለሰብ፣ ቤተሰብ እና ማህበረሰብ ደረጃ ያለውን ፍላጎት ማሟላት ያደረገ አገልግሎት በመስጠት አጠቃላይ የሕብረተሰብ ጤናና ደህንነት ለማሻሻል የሚረዳ አቀራረብ ነው።
- “የማይበገር የጤና ሥርዓት” ማለት የጤና ሥርዓት ማንኛውም የሕብረተሰብ ጤና አደጋ እንዳይከሰት የሚከላከል፣ ሲከሰትም በተገቢው መንገድ ሞላሽ የሚሰጥ፣ እና በማንኛውም ሁኔታ መደበኛው የጤና አገልግሎት ሳይቋረጥ በተገቢው መንገድ አገልግሎት መስጠት የሚችል ሥርዓት ነው።
- “የጤና ፋይናንሲንግ” ማለት ለጤና ሥርዓቱ የሚያስፈልገው ፋይናንስ ማሰባሰብ፣ ፍትሐዊ አመዳደብ እና ውጤታማ አጠቃቀም ማለት ነው።
- “መድኃኒት” ማለት የሰውን ወይም የእንስሳትን በሽታ ለመመርመር፣ ለማከም፣ ለማስታገስ ወይም ለመከላከል የሚያገለግል ማንኛውም ንጥረ ነገር ወይም የንጥረ ነገሮች ውህድ ሲሆን የናርኮቲክና ሳይኮትሮፒክ መድኃኒቶችን፣ ፕሪከርሰር ኬሚካል፣ የባህል መድኃኒቶች፣ ተደጋጋፊ ወይም አማራጭ መድኃኒቶች፣ መድኃኒት ነክ የእንስሳት መኖ ጥንቅሮችን፣ መርዞችን፣ ደሞና የደም ተዋፅኦዎችን፣ ቫክሲኖችን፣ ጨረር አፍላቂ መድኃኒቶችን፣ ኮስሞቲኮችን፣ የሳኒቴሪ ዘግጅቶችን እና ፀረ-ተባይ መድኃኒቶችን ይጨምራል።

ጤና ሚኒስቴር - ኢትዮጵያ
MINISTRY OF HEALTH - ETHIOPIA

HEALTH POLICY OF THE FEDERAL DEMOCRATIC REPUBLIC OF ETHIOPIA

APRIL 2024

TABLE OF CONTENTS

1. PREAMBLE.....	1
2. FOUNDATIONS OF THE HEALTH POLICY.....	2
3. POLICY RATIONALE, GUIDING PRINCIPLES, VISION, AND OBJECTIVES.....	3
4. KEY POLICY ISSUES AND DIRECTIONS	5
5. KEY RESULT AREAS OF THE POLICY	18
6. POLICY-MAKING AUTHORITY AND SCOPE OF THE POLICY	20
7. POLICY IMPLEMENTATION STRATEGIES	20
8. Other Relevant Policies	28
9. Definition of Terms and Concepts	29

1. PREAMBLE

Ethiopia has formulated and implemented three national health policies, including the current one, as part of its broader development journey from poverty to prosperity—anchoring human development as a driver of social and economic progress.

The first national health policy was formulated in the 1960s. Among its notable achievements were the successful eradication of smallpox—an effort carried out as part of a global campaign in which Ethiopia participated—and the significant reduction in malaria-related mortality through intensive control measures. The second health policy was developed in the mid-1970s, marking the period when primary healthcare was introduced, and vaccination programs were expanded.

Issued in 1993 and remaining in effect to date, the third national health policy was developed based on a detailed understanding of the country's prevailing health challenges, their scope, and underlying determinants. It laid the foundation for a comprehensive and prevention-focused primary healthcare system—most notably through the launch of the Health Extension Program. This policy has led to substantial improvements in population health, including reduced morbidity and mortality from communicable diseases, and improved maternal and child health. Life expectancy in Ethiopia increased from 49 years in 1995 to 66.7 years in 2023.

While the health sector has demonstrated considerable progress in improving accessibility, challenges persist in ensuring quality and equitable health services. Demand for health services continues to outpace supply, driven by rapid population growth, demographic shifts, the spread of both existing and emerging diseases, and the impact of socioeconomic transitions. Furthermore, the shortage of advanced and specialized medical services has resulted in significant out-of-pocket expenditures for citizens.

Therefore, in response to the persistent challenges, gaps, and constraints in the health sector—as well as the need to address disparities in accessibility, quality, and equity of health services—it has become imperative to revise the health policy. This revision is also necessitated by evolving global and national

dynamics, and contextual realities. Accordingly, the revised policy has been developed based on a comprehensive assessment of the current state of the health sector, including identification of key challenges and policy bottlenecks. It defines the policy's relevance, outlines strategic implementation approaches, and clearly articulates the key outcomes expected from its effective execution.

2. FOUNDATIONS OF THE HEALTH POLICY

The responsibility of the government to protect and improve public health is enshrined in Articles 89(8) and 90(1) of the Constitution of the Federal Democratic Republic of Ethiopia. Furthermore, health is one of the fundamental human rights recognized under international human rights instruments to which Ethiopia is a signatory. In this regard, it has become imperative to establish policy directions that enable the realization of every citizen's right to access health services.

Since the introduction of the third national health policy in 1993, a wide range of developments have significantly impacted the delivery and accessibility of health services. These include notable demographic changes particularly rapid population growth and changing population dynamics—that have strained service provision and access. In parallel, the increasing burden of both communicable and non-communicable diseases linked to urbanization and socioeconomic development, as well as the growing frequency of public health emergencies and global health-related shifts, have exerted considerable pressure on the health system.

Moreover, persistent challenges continue to hinder Ethiopia's health system particularly in the delivery of primary healthcare services, difficulties in achieving universal health coverage and delivering comprehensive, people-centered care; quality deficits and inequities in service delivery; the continuing burden of communicable and non-communicable diseases; persistent maternal and child mortality; health problems associated with poor nutrition; environmental health risks; increasing public health threats and disease outbreaks; high out-of-pocket expenditures for healthcare; shortages in the quantity and skill mix of the health workforce; gaps in leadership and coordination; limited integration and application of digital technologies in healthcare delivery; and weaknesses in health information management systems.

Therefore, the foundational principles of this policy are rooted in the imperative to reduce illness and death across the population; promote coordinated multi-sectoral collaboration; ensure the achievement of goals articulated in national and international agreements to which Ethiopia is committed including universal access to essential health services and health-related global targets; and provide quality, equitable, and responsive healthcare. The policy also aims to build a strong and resilient health system, expand an effective health regulatory framework, and realize Universal Health Coverage (UHC). To this end, the previous health policy has been extensively revised in alignment with Ethiopia's current health landscape, national vision, and broader social and economic development objectives.

3. POLICY RATIONALE, GUIDING PRINCIPLES, VISION, AND OBJECTIVES

3.1 Policy Rationale

Revising the existing health policy is crucial to strengthen the progress made so far; improve responses to current and emerging communicable and non-communicable diseases, as well as health and health related challenges at national, continental, and global levels; and due to the need for a policy aligned with national vision, social development, and economic growth. Moreover, a contemporary and forward-looking health policy is essential to meet the increasing demands of our population, allowing the healthcare system to adapt to evolving demographic trends, changing epidemiological patterns (both historical and emerging) and socio-economic transformations that are shaping the health needs of our population.

Hence, the revised health policy aims to build a resilient health system that ensures comprehensive, accessible, and prevention- and promotion-oriented health services at all levels of care, while also being capable of withstanding public health emergencies and disasters. It is guided by core principles that include enhancing the accessibility, quality, and equity of health services; promoting community participation and ownership; upholding the principle of self-reliance; fostering multisectoral collaboration; and encouraging the active

engagement of the private sector and non-governmental institutions. The policy also recognizes the importance of adopting the One Health approach to address climate change–related health threats, with the overarching aim of elevating the health status of the population to a higher level.

In addition, it has also become necessary to design a health policy that ensures strong governance and reliable leadership; a skilled healthcare workforce, adequate infrastructure, financial resources, and medical supplies to achieve the policy’s objectives, while also ensuring the health system responds effectively through the use of technology, data, and research.

3.2 Guiding Principles of the policy

The following principles underpin the health policy:

- **Equity and Inclusiveness:** Providing access to safe, effective, affordable health care for all citizens.
- **Quality and Excellence:** Providing high quality health services that ensure the safety of patients, health sector workers, and the broader community.
- **Sustainability and Self-Sufficiency:** Enabling adequate and reliable domestic health financing and resources for the health system.
- **Evidence based decision-making:** Leveraging routine and research-based data to guide policy decisions and enable an effective and robust health system.
- **Transparency and Accountability:** Ensuring transparent and accountable leadership and governance systems at all levels.
- **Multi-sectoral collaboration:** Working collaboratively with various stakeholders to promote public health and prevent events that may affect health.
- **Professional and Ethical Service:** Enabling the health workforce to be compassionate and respectful of client safety and privacy.

3.3 Vision of the Health Policy

- To see healthy, productive, and prosperous society.

3.4 Main objectives of the policy

- Enhance universal health coverage by building a resilient health system that provides quality medical services focused on health promotion and disease prevention.
- Enable citizens' access health services without facing financial hardship through expanding sustainable health financing.
- Reduce preventable maternal, neonatal, and child morbidity and mortality.
- Prevent and reduce morbidity and mortality caused by communicable diseases, non-communicable diseases, mental health conditions, and accidents.
- Establish people-centered, credible, and competitive health system.

4. KEY POLICY ISSUES AND DIRECTIONS

To address current major challenges in the health sector and anticipated emerging issues, and to fill the gaps identified in the previous health policy, the following key policy issues and directions have been identified.

4.1. Quality, Equity, and Accessibility of Health Services

- Health service delivery will be made equitable, quality-assured, and safe to address the health needs of the population and create a productive society.
- Attention will be given to address health burdens affecting public health, particularly communicable diseases, non-communicable diseases, and morbidity resulting from accidents and injuries.
- The health sector will work to increase service utilization by employing primary healthcare as the principal service delivery approach, operating through a decentralized system that ensures quality and safety at all levels, and guaranteeing equitable and accessible health services for all.
- Health and well-being at the individual, family, and community levels will be maintained and enhanced by focusing on health promotion and disease prevention and implementing health education and promotion

programs. Integrated home-based and family healthcare services will be strengthened.

- Comprehensive maternal, child, neonatal, and family health will be enhanced by expanding and strengthening family planning and immunization programs; disease prevention and control activities will be strengthened to improve neonatal, child and adolescent health.
- Access to health services will be strengthened in public institutions, including schools.
- Occupational health and safety standards will be implemented through collaboration and coordination with other stakeholders to prevent and control workplace injuries and diseases.
- Access to equitable health service will be ensured without discrimination based on residence, gender, ethnicity, religion, political affiliation, economic status, or any other differences.
- A context-specific strategy tailored to the geographical and sociocultural characteristics of the community will be implemented to ensure access to quality health services in pastoralist and underserved areas.
- The organization and operational efficiency of the healthcare system will be enhanced by establishing a coordinated and integrated health service delivery system capable of identifying emerging health challenges and providing timely responses to community health needs and supported by technology.
- The quality and safety of healthcare services will be enhanced by strengthening disease detection through expanded laboratory, radiology, pathology, and microbiology services.
- Health services utilization will be ensured by appropriately catering to the unique needs of individuals with disabilities, the elderly, refugees, and community members with special needs.
- Pre-facility care, emergency services, intensive care, and curative services will be expanded and strengthened at all levels of the health system from primary to tertiary levels.
- With due emphasis on routine health services including mental health, curative, rehabilitative, palliative, and specialized and sub-specialized care services will be strengthened.
- Access to tertiary and advanced medical services will be improved by expanding them with high quality standards; medical tourism will

be promoted; and public–private partnerships will be strengthened to expand service availability.

- Health services facilities that meet national and international accreditation standards will be established to ensure the quality and certification of medical services.
- A safety system that ensures patient safety will be expanded to enable the provision of timely, equitable, and safe healthcare services.
- Innovative approaches will be introduced to strengthen the health sector's operational capacity, alongside targeted interventions to improve the performance and responsiveness of the existing healthcare system to population needs.
- The private sector will be encouraged to actively participate in a wide range of health services investments, including in the provision of advanced medical services; to support this engagement, an incentive system will be established.
- To ensure accessibility of mental health services, service delivery and rehabilitation facilities will be strengthened.

4.2. Community participation and ownership

- Public health awareness will be strengthened regarding harmful traditional practices, lifestyles, and other health and health-related issues.
- Direct participation in matters related to individual and community health and safety will be strengthened.
- Community ownership will be strengthened by building on the positive experiences of the health extension program to date and by promoting the involvement of various stakeholders—particularly women, youth, men, influential community members, and vulnerable population groups.
- Community participation and ownership will be strengthened through implementation of successful community-led actions, identifying priorities, and designing implementation strategies that promote improved health and well-being.
- The implementation of health extension program and other community health services that take into account community diversity, lifestyle patterns, geographical disparities, and contextual dynamism will be strengthened.

- To improve community ownership, actions will be taken to ensure that community ownership and participation are integrated during program design stages, and the community health awareness will be improved.
- A system will be established to involve the community in monitoring violations affecting clients during the service delivery process and strengthen their participation in regulatory oversight.
- Communities will actively participate in strengthening the operational capacity of local structures and in decision-making related to health and health-related services. Accountability and transparency in the health system will be ensured through strong community representation within the management structure of health service institutions.
- Women will be supported to strengthen their decision-making role and to benefit from health services related to their own health, as well as the health of their family, and broader community.
- Youth center care services will be expanded.

4.3 Public Health Emergency Response, Control, and Recovery

- Rapid and timely integrated surveillance, incident monitoring, and early warning systems for public health emergencies will be strengthened.
- A resilient public health emergency response and recovery system will be established to prevent and rapidly respond to outbreaks and other public health emergencies.
- A comprehensive public health risk management system will be expanded to prevent, detect, mitigate, and respond quickly to public health threats and similar incidents.
- A system will be established to enable real-time identification and assessment of health risks while ensuring a reliable supply chain for essential health commodities.
- Timely and accurate health information will be made accessible to the public during health emergencies.
- Capacity will be developed to implement international health regulations with emphasis placed on ensuring effective and practical application.
- A collaborative implementation strategy will be developed with stakeholders to respond to health problems arising from the

interrelationship of humans, animals, and the environment (One Health).

- To prevent public health problems related to pandemics, cross-border and traveler health-focused screening tests and related activities will be implemented.
- Laboratory capacity building will be implemented to detect and diagnose emerging outbreaks and health emergencies.
- Collaboration and partnerships with relevant sectors, stakeholders, and countries on public health emergency management will be strengthened.

4.4. Personal Hygiene and Environmental Health

- Information and communication strategies will be designed to promote positive behavioral and attitudinal change within communities, thereby creating a healthy environment.
- Quality sanitation products and services will be made available in the market at affordable prices to ensure the continuity of supply.
- Technological options will be designed and implemented to improve personal and environmental hygiene practices, taking into account the local environmental conditions.
- Solid and liquid waste management will be strengthened through awareness creation at the household level and strategies that improve community attitudes and understanding.
- Water safety will be improved by strengthening the monitoring, inspection, and control system from the point of source.
- A resilient health system that can withstand climate change will be built by preventing environmental pollution.

4.5. Food safety and Food System Assurance

- The provision, accessibility and consumption of balanced, nutritionally enriched, and safe food will be improved.
- At the household level, food hygiene and safety will be maintained from farm to table.
- A food management system will be established to address food safety issues across the entire food value chain.
- To prevent malnutrition and ensure improved nutrition across all age groups, collaborative and effective direct and nutrition-sensitive

interventions will be jointly planned and implemented by relevant sectoral bodies and stakeholders, with the aim of fostering better health, longer life, and a more productive citizenry.

- Rapid and appropriate food and food system responses will be provided in the event of natural or man-made disasters.
- Food and nutrition programs will be leveraged to create positive community impacts, fostering public awareness and encouraging behavioral change to develop an informed society with a sound understanding of food systems.
- Research activities will be conducted focusing on food safety, food systems, and nutrition science.
- Safety measures and regulatory activities shall be conducted at manufacturing institutions involved in the production of food and nutrition related products to ensure food security and quality.
- Laboratory supported monitoring and regulatory control shall be conducted on imported, domestically produced, and marketed food products to ensure their quality and safety.
- To ensure food safety, capacity-building initiatives will be undertaken.

4.6. Health Sector Implementation and Enforcement Capacity

4.6.1. Human Resource Development and Management in the Health Sector

- The number, professional mix and competence of the health workforce will be developed taking into account the needs of the health sector and global labor market trends.
- A training, appraisal, and recruitment system will be established to produce qualified, competent, and ethically committed health professionals who prioritize public interest and provide professional services to the community.
- A system will be established to promote high-quality, patient-centered health service delivery through integrated team-based approaches across various sectors.
- Equitable human resource distribution will be ensured by considering, as necessary, gender, cultural, and other community aspects. The role

and contribution of senior female health professionals and leaders will be strengthened at all levels.

- Health workers and leaders dedicated to serving pastoralist communities, underserved areas in need of equitable development and populations requiring special attention will be deployed as part of the health sector's response.
- A continuous professional development system will be implemented to provide relevant training for the health workforce.
- A conducive environment will be created for Ethiopians in the diaspora and persons of Ethiopian origin to contribute to the development of the health system, including health service delivery.
- Measures will be taken to ensure that health professionals are granted appropriate professional autonomy and that their motivation is enhanced.
- A competency assessment system aligned with international standards shall be implemented for health professionals as a prerequisite for licensing.
- Procedures that facilitate the registration, licensing, and professional development of health professionals will be strengthened.
- Appropriate payment and incentive strategies will be designed and implemented to reduce attrition and enhance motivation among health workers.

4.6.2. Health research

- Problem-solving research focused on public health issues will be conducted to generate timely evidence at all levels of the health sector, informing policy decisions, and supporting improvements in the quality and accessibility of health services.
- Capacity to conduct health related research will be strengthened through the identification and development of research agendas, and studies in public health and epidemiology will be undertaken.
- Continuous surveillance, analysis, and timely response will be provided to public health emergencies and diseases.
- Capacity to conduct health-related research will be enhanced by identifying and developing research agendas.
- Innovative techniques that enable the generation of evidence to address complex research questions will be utilized.

- Technology transfer strategies will be strengthened by advancing biomedical research and fostering collaboration with the pharmaceutical industry to support local production of novel diagnostics, medical supplies, medicines, traditional medicine products, and medical equipment.
- The quality of medical services will be improved through strengthening and promoting clinical research and trials.
- Focus will be placed on research aimed at improving the development of new health-related products.
- The health sector will strengthen innovations and new systems and support the development of improved products-such as vaccines-that enhance health programs and services delivery.
- Research and innovation will be strengthened to generate problem solving evidence.
- Domestic pharmaceuticals production and productivity will be enhanced through conducting problem-solving research focused on pharmaceutical manufacturing industries.
- A research data repository for various institutions and researchers will be established to ensure information security of prior and ongoing research.
- Funding allocated and support for research will be increased.
- A Research Advisory Council with the responsibility to support research will be established, focusing on strengthening researcher capacity, promoting effective use of emerging technologies, and improving access to financial resources.
- A Research Ethics Committee that follows ethical and scientific acceptance of research activities will be established.

4.6.3. Digital technology enabled Health Information and Knowledge Management System

- The technological capacity of the health workforce will be enhanced through targeted training, thereby strengthening their competencies in data analysis and knowledge management.
- A knowledge management system will be established by leveraging technology to support the generation, organization, analysis, and use of information at all levels of the health sector.

- A culture of evidence-based decision making that can provide technology assisted quality, comprehensive, and timely health services will be developed.
- Artificial Intelligence will be utilized in the health sector to support diagnostic services; provide medical services based on patient information and medical history; enhance telehealth services delivered remotely; and enable the use of predictive models based on clinical data to support clinical decision-making.
- A conducive environment where accessible information empowers communities to improve their own health and safety will be fostered.
- A reliable and continuous birth and death registration system will be strengthened in collaboration with relevant authorities.
- A legal framework will be enacted to ensure confidentiality in the exchange of health information and to safeguard the protection of personal data.

4.6.4 Health and health products regulatory system

- The health and health products regulatory institution will be strengthened to operate as an autonomous, independent, and robust authority.
- Access to acceptable health and health-related services and products that meet quality standards will be ensured to the community.
- Community access to health and health-related services and products that meet acceptable quality standards will be ensured.
- A system will be established to enable the community to take ownership of the regulatory process and protect their own health.
- A robust regulatory system supported by technology and reliable intelligence will be implemented to ensure medical and food-related products maintain required standards.
- Skilled workforce, quality assurance laboratories and regulatory infrastructure will be established at all levels.
- The regulatory system for food, medicine, related products, and raw materials at the country's entry ports will be strengthened.
- A regulatory system will be established to protect the community from harmful drugs, alcoholic beverages, tobacco, and addictive substances.
- Health service facilities will be monitored to ensure they meet established technical and quality standards.
- Standards shall be developed and enforced to ensure consistent supply

- and handling of medicines and medical products across pharmacies.
- A transparent and accountable system will be established to regulate health workers and traditional medicine practitioners.
- A registration and regulatory system will be implemented to protect the community from unqualified traditional medicine practitioners and counterfeit medical products, to ensure the safety, efficacy, and standardization of traditional medicine practices.
- Integrated occupational and environmental health quality standards will be enforced to safeguard workplace and environmental health and safety.
- A robust intelligence and monitoring system will be established to combat the illicit circulation of substandard and counterfeit medicines and health products. An operational mechanism will also be established to prevent the dissemination of misinformation that could pose risks to public health.
- Consistent, mutually supportive, scientific regulatory policies and procedures will be developed, and information sharing will be strengthened to enhance comprehensive health surveillance systems in collaboration with neighboring countries.
- Pharmaceutical services, drug registration, drug safety monitoring (pharmacovigilance), and post-market surveillance will be implemented in a coordinated manner and supported by technology.

4.6.5 Health Leadership and Management

- An institution with readiness for learning at all levels will be established by cultivating problem-solving and effective leaders who prioritize the interests of the public.
- The health service structure will be organized in a manner that enables the provision of quality, equitable, accessible, continuous, and context appropriate health services.
- Good governance in the health sector will be promoted through the participation of community representatives, civil society organizations, and mass media networks; a system for addressing public grievances will be established.
- A system will be established to enhance the implementation capacity of the health sector workforce.
- Transparency and accountability will be ensured in leadership and work processes.

- Gender inclusive management and leadership will be implemented in the health sector.
- Equity and accessibility of health services will be improved by ensuring that communities, areas, and regions requiring special support receive the assistance they need.
- Multi-sectoral collaboration and public-private partnerships will be strengthened.
- Procedures and structures will be strengthened to ensure the implementation of health and health-related policies, laws, regulations, and guidelines and to keep them up to date.
- Senior leadership appointments in the health sector will be based on merit and competency.

4.7 Supply and Production of Medicines, Medical Devices and Supplies

- A list of medicines and medical devices required in the health sector at all levels will be prepared and regularly updated.
- Support will be provided to strengthen the capacity of domestic manufacturing institutions that produce medicines, medical devices, and supplies to enhance production and efficiency.
- The provision of medicines, medical equipment, and supplies will be strengthened by establishing a system for the adequate and sustainable domestic production of pharmaceutical products and vaccines.
- The production, storage, and distribution system will be improved to enhance the provision of medicines and medical supplies within the country.
- A system of procedures and incentives will be established to ensure substantial private sector participation in the production, storage, and distribution of medicines, medical devices, and supplies.
- A system will be established to support the improvement of procurement processes for domestically produced medicines, medical devices, and supplies.
- The regular supply of essential medicines will be ensured at all health service delivery facilities in accordance with their respective service levels; systems will be established to control irrational use, overuse, and wastage of medicines and health supplies.

- A system will be established to monitor the rational use of pharmaceutical services, verify the efficacy and safety of medicines and medical products, and prevent the emergence of antimicrobial resistance.
- A system for the regular maintenance of medical equipment will be established in collaboration with the private sector.
- The provision of assistive devices for persons with disabilities and the elderly will be strengthened.

4.8. Health Financing

- A transparent and accountable system for health finance mobilization and utilization will be established.
- Adequate and sustainable health financing will be ensured by strengthening resource mobilization mechanisms from diverse sources.
- Government budget allocation for the health sector will be increased consistently and progressively.
- A health fund will be established, and additional alternative financing sources will be utilized to enable the health sector to progressively cover its own expenditure.
- Public-private partnerships in the health sector will be strengthened.
- A basic health service package will be developed and implemented to achieve universal health coverage, ensuring that the package aligns with community health needs and the health system's capacity; the package will be periodically evaluated.
- The health insurance system will be strengthened and better coordinated to ensure financial risk protection and support the achievement of universal health coverage.
- A financial mobilization and strategic purchasing system will be established based on population health risks, service demand, and the capacity of service delivery institutions. The system by which public health institutions utilize their revenues will also be strengthened. Mechanisms will also be strengthened to enable government health facilities to effectively utilize their revenue.
- Medical tourism will be progressively developed as a source of health sector revenue, and the necessary assessments will be conducted.

4.9. Indigenous knowledge and traditional medicine

- A system will be established to support research on traditional medicines and products; to institutionalize and scale up education and training in traditional medicine; and to document, improve utilization, and transmit Indigenous knowledge and practices across generations.
- A system will be established to integrate traditional medicine into the mainstream health service delivery system, ensuring its quality and safety standards, and enabling coordinated provision alongside modern medical care.
- Enabling conditions will be created to modernize the production and utilization of traditional medicines; research and industry linkage in traditional medicine will be strengthened.
- Community awareness-raising activities will be conducted to protect individuals and the community from unqualified traditional medicine practitioners.
- The conservation of natural resources used for medicinal purposes will be strengthened.
- A national repository system will be established to support the development and preservation of Indigenous knowledge and practices related to traditional medicine.

4.10 Multi-sectoral collaboration in the health sector

- Systems that enable coordinated multi-sectoral responses to social, economic, and environmental challenges affecting health and well-being will be established through collaboration across all relevant sectors.
- Systems and capacities will be developed to enable appropriate responses to health challenges that require multi-sectoral action.
- Non-health sector bodies in collaboration with the health sector, will jointly develop policies, strategies, operational frameworks, and guidelines that address health challenges affecting the public; coordination mechanisms will be strengthened; and preparedness and response to public health emergencies will be improved.
- Health sector infrastructure, human resource capacity, and resource mobilization will be improved through collaboration with development partners and international organizations.

- The role of civil society organizations will be strengthened in health policy and program implementation, service delivery, health promotion, community engagement, inclusion, and advocacy.
- Health policies, strategies, programs, and service delivery will be improved through collaboration with research institutions.
- Private sector participation and investment will be encouraged to improve the accessibility and quality of healthcare services through increased engagement in service delivery, health infrastructure development, technology advancement, and capacity building.
- Partnership and networking across sectors will be strengthened to ensure wellbeing and promote health equity.
- Issues requiring multi-sectoral responses in the health sector will be addressed through coordinated collaboration among relevant stakeholders, and where necessary, will be guided by policies, strategies, legal frameworks, and implementation arrangements.
- Health sector issues requiring multisectoral collaboration will be integrated and implemented in a way that enables sectoral plans to deliver coordinated responses.
- The impacts of sectoral and institutional policies and strategies on health will be monitored.
- A monitoring and evaluation framework will be established to foster shared accountability among sectors.

5. KEY RESULT AREAS OF THE POLICY

5.1 Improving the health of citizens and reducing mortality rates

Citizens' health will be continuously improved by enhancing community awareness and by preventing and managing communicable and non-communicable diseases. In particular, efforts to reduce maternal and child mortality will be intensified in line with national and global commitments. This will be achieved by ensuring the provision of accessible and quality maternal and child health services nationwide; improving the availability of nutritious food and promoting health literacy; preventing and controlling prevalent diseases; improving hygiene and environmental health; enhancing family planning and reproductive health; scaling up maternal, neonatal, and child

health services; expanding immunization coverage; and improving adolescent and youth health services. Through the sustained implementation of these interventions, continuous reductions in mortality particularly among mothers and children will be ensured.

5.2 Quality and Equitable Health Infrastructure

Citizens will be provided with quality and equitable health services by enhancing the accessibility of health infrastructure, expanding primary health care facilities, general and referral hospitals in line with nationally established standards.

5.3 Accessible and quality medical devices and supplies

The accessibility and quality of medical equipment and supplies will be ensured by improving the supply of medicines and medical devices; enhancing the appropriate use of medicines and medical technologies; improving the development of traditional medicines and integrating traditional and modern medicine practices.

5.4 Enhancing sustainable financial capacity

Sustainable financial capacity will be strengthened by improving access to health insurance, enhancing resource mobilization in the health sector, strengthening public-private partnerships, and expanding private sector engagement to address resource gaps across the health system.

5.5 Robust implementation and enforcement capacity of the health sector.

The implementation and enforcement capacity of the health sector will be strengthened by aligning health workforce management with sectoral needs; improving the development and administration of human resources for health; ensuring sustainability in workforce development; strengthening health research to enhance the system's responsiveness; establishing digital health technologies and service delivery systems; and modernizing health information management systems

5.6 Customer Satisfaction

Measures will be taken to improve the satisfaction of patients and other users of health sector services; and their effectiveness will be assessed.

6. POLICY-MAKING AUTHORITY AND SCOPE OF THE POLICY

This health policy has been initiated under the leadership of the Ministry of Health and approved by the Council of Ministers in April 2024. It shall be implemented nationwide and shall apply to all health and health-related matters, with the objective of advancing the health status of the population to a higher level.

7. POLICY IMPLEMENTATION STRATEGIES

To effectively lead, support, and monitor the implementation of this national health policy, the following key policy implementation strategies have been identified:

7.1 Institutions Implementing the Policy and their Responsibilities

- **Health Sector Bodies at Different Levels:** Health sector administrative bodies at all levels—from the Ministry of Health to the lowest administrative units—along with MoH agencies, health and health-related institutions, and service delivery organizations, will play a leading role in implementing the policy. They will be responsible for ensuring that the objectives, policy priorities, and strategic directions are effectively executed.
- **Regional Governments:** Regional governments will play a crucial role in implementing the national health policy by facilitating broad community participation in health promotion, disease prevention, and health service delivery; prevention and responding to public health emergencies; rehabilitation; developing health and health related regulatory systems; infrastructure development ; raising awareness; ensuring utilization of health insurance; ensuring accessibility and quality

in general health services; creating favorable conditions for health related activities; and enforcing health regulations in accordance with national laws. Through these efforts, they will significantly contribute to building a healthy society.

- **Ministry of Innovation and Technology:** the Ministry will contribute to a technology-enabled health system by coordinating national-level research and development in technology; expanding digitalization that improves health service delivery; ICT infrastructure expansion; and integrating technological innovations into health programs and services.
- **The Ministry of Education:** the Ministry will integrate content on communicable and non-communicable diseases, maternal and child health, and nutrition into national curricula; facilitate the provision of immunization services in schools; establish health service delivery centers within schools; organize and strengthen school health clubs; operationalize school feeding programs; ensure access to adequate and safe drinking water in schools; conduct nutrition-related research; prevent and control the presence of addictive substances and other stimulants in school environments; ensure the quality of training for health professionals; improve service quality in teaching hospitals and develop them into centers of excellence; provide education and training to ensure the availability of an adequate number and skill mix of health professionals; ensure educational institutions are conducive to the health and well-being of the school community.
- **The Ministry of Women and Social Affairs:** will raise awareness and support service delivery for children, women, and citizens with special needs in relation to health programs and services; conduct community mobilization activities; promote family planning service utilization among women; implement child protection and care initiatives; ensure access to immunization services for citizens; expand health awareness and decision-making capacity among women, youth, and adolescents; ensure that refugees and returnees receive health services.
- **The Ministry of Urban Development and Infrastructure and the Ministry of Water and Energy:** will ensure the provision of adequate water for drinking and personal hygiene; guarantee the availability of electricity and other alternative energy sources; support the design and quality control of infrastructure development and construction

works; ensure that health institutions at all levels are equipped with the necessary infrastructure; and implement awareness-raising and foundational infrastructure development activities related to hygiene and sanitation.

- **Ministry of Agriculture:** the Ministry will enhance the production and productivity of safe food; conduct regulatory activities in collaboration with relevant bodies to address unhealthy food; and implement agricultural practices that improve nutrition in food-insecure areas.
- **Ministry of Culture and Sports:** the Ministry will collaborate in identifying and preserving Indigenous traditional medicine practices; reduce the burden of non-communicable diseases by conducting awareness-raising activities and implementing “sports for all” programs; and coordinate and promote voluntary health-related initiatives.
- **Ministry of Trade and Regional Integration, Pharmaceutical Industry, and Others:** in collaboration with health and health-related regulatory authorities, these institutions will align investment and trade license issuance procedures with regulatory standards to ensure efficient processes. They will also work with health regulators to ensure the safety and quality of health and health-related products and services, thereby protecting public health from substandard products and services.
- **The Ministry of Peace:** the Ministry will work to disseminate early warning information for emergencies; facilitate an enabling environment to protect internally displaced persons from health and related risks; ensure access to social and psychological support for community members affected by conflict; and implement various conflict resolution mechanisms to reduce the risk of death, physical harm, and mental health consequences resulting from conflict.
- **Ministry of Irrigation and Lowlands:** the Ministry will ensure food security and improved livelihoods by promoting sustainable development in irrigated and lowland areas; and support efforts to prevent the occurrence of waterborne diseases in irrigated zones.
- **The Ministry of Finance:** the Ministry will allocate adequate budget and resources for activities that significantly contribute to health and productivity; support the increase of the health budget; and finance programs and projects aimed at improving clean water supply, ensuring food security, and achieving the Sustainable Development Goals.

- **Ministry of Transport and Logistics:** the Ministry will establish monitoring and control mechanisms to prevent health problems related to air pollution from increased vehicle use; design and implement strategies to reduce road traffic accidents; strengthen the enforcement of third-party insurance; implement procedures that enable the shift from motorized to non-motorized transport; and ensure the rapid delivery of health program and service supplies to their intended destinations through Ethiopia's maritime transport and logistics systems.
- **Ministry of Foreign Affairs:** the Ministry will enhance coordination with neighboring countries by establishing response mechanisms for border-area health issues and global disease outbreaks; strengthen the role of health attachés in international engagements; develop systems that facilitate greater participation of the Ethiopian diaspora and people of Ethiopian origin in the health sector; and promote increased foreign investment in health.
- **Ministry of Labor and Skills:** the Ministry will support the development of healthy and productive citizens by coordinating and promoting job creation initiatives led by federal and regional government institutions, the private sector, and development partners, reducing unemployment to prevent youth from being idle or vulnerable to substance abuse; strengthen mid-level skills development and occupational health and safety; and collaborate on health-related job creation, skills development, and technology transfer.
- **The Civil Service Commission:** the commission will provide sustained support and oversight for the efficient and effective realization of policy issues and directions set in the health policy, to effectively lead human resource development and management efforts, and facilitate the successful implementation of change management and service delivery improvement programs.
- **The Environmental Protection Authority:** the authority will undertake environmental protection activities to prevent health risks arising from solid, liquid, and radioactive waste generated by industrial production, service-providing institutions, and urban centers.
- **The Biodiversity Institute:** the institute will collaborate on the identification, conservation, and preservation of plant species used in traditional medicine.

- **Non-governmental health sector stakeholders**
 - **Development Partners:** will work collaboratively on financing, capacity development, and resource provision to support the effective implementation of the health policy's strategic focus areas and priority actions.
 - **Civic Societies:** contribute to raising public awareness on issues in the policy, deliver health services in partnership with development actors, implement capacity-building initiatives, and participate in the monitoring and evaluation of policy implementation.
 - **Private Sector:** is expected to play a significant role in the expansion of health service institutions, the supply, production, storage and distribution of medical commodities, and the expansion of medical tourism.

7.2 Legal Frameworks and Procedures for Policy Implementation

To support the effective implementation of the health policy, the enforcement of existing legal frameworks will be sustained. These include the establishment proclamations of the Ethiopian Public Health Institute (EPHI); the Drug Fund and the Ethiopian Pharmaceutical Supply Service (EPSS); the proclamation establishing the Pharmaceutical Fund and Supply Agency; and the proclamations for Social Health Insurance (SHI) and Community-Based Health Insurance (CBHI), all of which will remain in force as instruments supporting policy implementation. Newly issued regulations related to Social Health Insurance, Community-Based Health Insurance, the Armauer Hansen Research Institute establishment, and the Federal Hospitals Administration will also be made operational. In addition, new proclamations shall be issued to govern the administration and regulation of health services; the control of public health threats; as well as the management and containment of dangerous pathogens and hazardous substances.

In addition, to support the implementation of the health policy, newly developed legal instruments will be enacted and enforced to govern the following areas: the administration of health services; service fee structures of the Ethiopian Food and Drug Authority; human resource management at the Ethiopian Pharmaceutical Supply Service; the administration of federal

hospitals and university teaching hospitals; the establishment of the Ethiopian Blood and Tissue Service Bank; health information management systems, and; standards of professional competency and the code of ethics for health professionals. These legal instruments will be prepared in updated formats and made operational in alignment with the objectives of the revised health policy. Furthermore, the Drug Fund and the Ethiopian Pharmaceutical Supply Service; the Ethiopian Food and Drug Authority, the Ethiopian Public Health Institute, and the Armauer Hansen Research Institute establishment proclamations will be updated and implemented.

7.3 Policy implementation programs

To improve the health status of citizens and reduce mortality rates the following programs and interventions will be implemented: improving maternal and child health services; strengthening nutrition and food systems; disease prevention and control; improving hygiene and environmental health programs, and the delivery of medical services.

To ensure quality and equity in health infrastructure development, the Health Infrastructure Program will be operationalized through the expansion of infrastructure across all levels of the health system. The program will implement expansion of primary healthcare facilities and hospital infrastructure, with the aim of improving the accessibility and quality of health services.

To ensure the accessibility and quality of medical devices and supplies: The Medical Device and Supplies Program, along with the Traditional Medicine Development Program, will be implemented. The Medical Device and Supplies Program will primarily focus on activities aimed at improving the provision of medical devices and medicines. The Traditional Medicine Development Program will emphasize the modernization and scientific advancement of traditional medical practices. It will also work to enhance its accessibility through developing traditional medicines.

To strengthen sustainable financial capacity, the Health Insurance Accessibility Program and the Health Sector Resource Mobilization Program will be implemented. The Health Insurance Accessibility Program will focus primarily on activities that ensure accessibility to community-based health insurance. The Health Sector Resource Mobilization Program will facilitate the implementation

of strategic actions aimed at securing sustainable financing for the health sector. It will also strengthen public-private partnerships in health through government-led initiatives.

To ensure strong health sector implementation and enforcement capacity: the Health Workforce Development and Management Program will be implemented. The Health Workforce Development Program will focus on ensuring that health professionals are equipped with strong ethics, knowledge, and skills through competency assessments and continuous professional development activities. In addition to clinical professionals, the program will support the development of a competent and skilled health sector leadership and management workforce. The Capacity Building Program, complementing the workforce development effort, will address procedural and structural gaps in the health system that cannot be addressed through routine operations alone. Its aim is to ensure the health sector possesses the institutional and operational capacity to remain competitive.

7.4. A Monitoring and Evaluation System to Ensure Effective Policy Implementation

The implementation of the health policy will be subject to periodic monitoring and evaluation to assess its contribution to national development and progress. Particular focus will be placed on its role in building a healthy society; ensuring the delivery of high-quality and equitable healthcare services; improving citizens' health and reducing mortality; guaranteeing the development of quality and equitable health infrastructure; ensuring the availability and quality of medical device and supplies; strengthening sustainable health financing; and building strong implementation and operational capacity in the health sector.

Monitoring and support efforts will focus on policy-driven implementation programs and projects. This approach will help ensure that the policy's key result areas are effectively realized, measured, and reviewed in a timely manner. It will also enable corrective actions to be taken when necessary and provide robust and credible justification for policy revision where appropriate. To verify the effective implementation of the provisions, roadmaps, and strategic plans developed to operationalize the policy, implementing bodies at all levels will be strengthened. Special emphasis will be placed on enhancing the

capacity of lower administrative structures that coordinate and oversee health and health related services. Overall, the following monitoring and evaluation systems will be implemented to ensure the effective execution of this health policy.

- A monitoring and evaluation (M&E) framework will be developed to ensure the coordinated and uniform implementation of the policy. This framework will include support and monitoring performance indicators and will be aligned with international evaluation principles and standards. It will involve all relevant actors, including federal, regional, and MoH agencies, health and health-related institutions, and other sectoral entities.
- The performance of short-, medium-, and long-term plans within the health sector will be monitored and evaluated. A robust, technology-enabled M&E system will be established; this will be supported by a well-structured institutional setup staffed with skilled human resources.
- A midterm evaluation will be conducted every three to five years to assess the outcomes of the health policy and inform improvements to ongoing activities. This evaluation will utilize participatory data collection approaches that engage stakeholders and partners in the health sector and will be informed by both national and international research.
- An annual performance review system will be institutionalized. This will engage health institutions and stakeholders from the health facility and district level to the national level in a participatory manner.
- Operational systems will be established to strengthen the implementation of the “Health in All Policies” approach facilitating a coordinated leadership of multisectoral efforts. Furthermore, Ethiopia’s collaboration on public health will be enhanced through strengthened partnerships with neighboring countries, continental bodies, and international organizations.
- The health policy will be revised as needed, based on rigorous research and evidence, and informed by national and global experiences.

8. OTHER RELEVANT POLICIES

The following are relevant policies from other sectors that support the implementation of key policies and directions in the health sector

8.1. Economic Development Sectors and Infrastructure Policies

- The Agriculture and Rural Development Policy safeguards nutrition and food safety to mitigate potential health risks. Likewise, the Manufacturing Industry Policy ensures locally produced goods and imported food, and non-food products meet established safety standards.
- The Industrial Policy supports local production of medical supplies, equipment, and other essential materials required for the health sector.
- The Food and Nutrition Policy facilitates collaborative and coordinated efforts between government and non-government actors to address the country's challenges related to food security and the food system. It promotes multi-level stakeholder engagement to ensure effective implementation of food security and food safety interventions.
- The Water Development Policy plays a role in expanding access to essential hygiene and sanitation infrastructure nationwide.

8.2 Social and Human Resource Development Policies

- The Education and Training Policy plays a key role in building a competent and skilled workforce, creating awareness for the community to maintain its health, and establishing school-based clubs that deliver family planning services.
- The Social Protection Policy ensures that vulnerable segments of society have access to shelter, food, medicines, and healthcare services.
- The Gender Equality and Women's Empowerment Policy contributes significantly by raising awareness and offering training on family planning and gender-related health issues and educating women on the prevention of communicable and non-communicable diseases.
- The Youth Policy promotes young people's utilization of health services through awareness creation, provision of psychosocial support, and improved access to reproductive health services.

- The Children’s Policy ensures that children receive balanced nutrition, have access to basic child health services, and that vulnerable children receive healthcare.
- The Sports Policy coordinates community engagement in physical activity, contributing to the physical and mental well-being of citizens. The Cultural Policy carries the responsibility for eliminating harmful traditional practices that negatively impact health—such as female genital mutilation and child marriage—within society.

8.3. Science, Technology, and Innovation Policy and Urban Development Policy

- The Science, Technology, and Innovation Policy supports scientific research to improve the supply of medicines, devices, and other health commodities, while the Urban Development Policy ensures implementation of sector-specific sanitation and hygiene activities.
- The Ethiopian Quality Policy plays a role in verifying and maintaining quality standards for both domestically produced and imported supplies and devices.

8.4. Justice and Governance Policies

- The Civil Service Policy supports the establishment of organizational structures and procedures, as well as the development of strategies to enhance the motivation of professionals in the health sector for an effective health sector’s performance. The Foreign Relations Policy plays a pivotal role in attracting investments to the health sector and in facilitating the mobilization of health financing from development partners.

9. DEFINITION OF TERMS AND CONCEPTS

Unless the context indicates otherwise, the terms and concepts used in this Health Policy shall have the following meanings:

- **“Comprehensive Health Service”** refers to an inclusive set of services that include health promotion, disease prevention, curative care, rehabilitative services, and palliative care.
- **“Universal Health Coverage (UHC)”** means ensuring that all citizens

have access to quality health services they need without incurring financial hardship.

- **“Health System”** refers to an organized structure comprising government or private entities, institutions, and resources that are designed to meet the health needs of the population.
- **“Health system levels/tiers”** refer to the organization and delivery of health services structured across three levels or tiers:
 - The first level represents primary health care, which includes the primary level hospitals, Health Centers, and health posts.
 - The second level comprises general hospitals.
 - The referral (specialized) hospital represents the third and highest level of care.
- **“Primary health care”** is an approach that supports the improvement of overall community health and well-being by delivering services that are centered on the needs of individuals, families, and communities, using scientifically sound and socially acceptable technologies and methods.
- **“Resilient health system”** refers to a health system that prevents the occurrence of any public health emergency; responds appropriately when such emergencies arise; and ensures uninterrupted provision of regular health services under all circumstances.
- **“Health financing”** refers to the process of mobilizing the financial resources required for the health system, distributing them equitably, and utilizing them efficiently.
- **“Medicine”** refers to any substance or combination of substances used in the diagnosis, treatment, palliation, or prevention of disease in humans or animals. This includes narcotic and psychotropic drugs, precursor chemicals, traditional medicines, complementary or alternative medicines, medicinal animal feed compounds, toxins, blood and blood products, vaccines, radioactive pharmaceuticals, cosmetics, sanitary preparations, and insecticides.

